

LUNDS UNIVERSITET
Musikhögskolan i Malmö

Masteruppsats i Musikpedagogik

Vårterminen 2015

Adriana Di Lorenzo Tillborg

Kulturskolan i hetluften - Kulturskolechefers positionering mellan tradition och marknadsestetik

Handledare: Eva Sæther

Abstract

Swedish *Kulturskolor* under fire—positioning school leadership between tradition and the market aesthetics

Dissertation for a Master's degree in Music Education (original in Swedish)

Over 400,000 children attend Sweden's *Kulturskolor*, or municipal schools of music and arts, every year, and yet despite this the schools have no national mission or goals, even though the question of what that mission might be is frequently raised. One common line is that the schools should exist to curate and disseminate cultural heritage; another, that they should bow to market aesthetics.

The aim of the present study is to investigate the challenges that face Sweden's *Kulturskolor* from the perspective of leadership attitudes. The research questions centre on their mission and goals. To what extent do the demands of the market aesthetics influence how these institutions are run? How do school leaderships position themselves, given the tension between cultural heritage and market aesthetics? What are the leaderships' opinions on the stated primary functions of the institution they run? Do they view the future in a positive or a negative light, given the ways society is changing? And to what degree do they support the possible implementation of a national strategy?

The study uses mixed methods (both quantitative and qualitative methods) to analyse data drawn from an online survey distributed to the principals of all 283 municipal schools of music and arts in Sweden. The analysis is informed by a socio-cultural perspective.

The study's findings are that cultural heritage and market aesthetics can and do coexist in *kulturskolor*, and that the mutual influence of them and their social context is what promises to secure the institution's future. The study also stresses the need for a national strategy, designed in consultation with practitioners and researchers in the field.

Keywords: cultural heritage, municipal school of music and arts, market aesthetic, music education, school leadership

Abstrakt

Kulturskolan i hetluften - Kulturskolechefers positionering mellan tradition och marknadsestetik

Kulturskolan når över 400 000 barn i Sverige årligen. Institutionen har trots det inget definierat uppdrag på nationell nivå men frågan om vad institutionens uppdrag kan tänkas vara aktualiseras

ofta i olika sammanhang. Ett återkommande tema är om Kulturskolan ska förvalta ett kulturarv eller följa marknadsestetiken.

Syftet med studien är att ur Kulturskolechefernas perspektiv undersöka Kulturskolan och förändringarna som institutionen ställs inför.

Forskningsfrågorna som alla syftar på institutionen Kulturskolan ur ett chefsperspektiv är: hur mycket påverkas verksamhetens innehåll av marknadsestetiken? Hur positionerar Kulturskolecheferna sig i spänningsfälten som uppstår mellan kulturarv och marknadsestetik? Hur är Kulturskolechefernas syn på institutionens påstådda grundläggande funktioner? Är Kulturskolecheferna positiva eller negativa inför framtiden mot bakgrund av samhällsförändringarna? I vilken omfattning stödjer Kulturskolecheferna ett eventuellt införande av en nationell strategi?

Mixed methods (kvantitativa och kvalitativa metoder i kombination) används med en webbenkät som skickats till cheferna i alla 283 Kulturskolor i Sverige. Studien bygger på ett sociokulturellt perspektiv.

Studiens resultat visar att kulturarv och marknadsestetik både kan och behöver samexistera i Kulturskolan. Den ömsesidiga påverkan mellan Kulturskolan och den sociala kontexten den befinner sig i är vad som kan tänkas säkra institutionens framtid.

Studien framhåller även behovet av en nationell strategi skapad i samråd med praktiker och forskare inom fältet.

Keywords: chefsperspektiv, kulturarv, Kulturskola, marknadsestetik, musikpedagogik

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	7
1.1. UPPSATSENS DISPOSITION	8
1.2. SYFTE OCH FORSKNINGSPRÅGOR	8
2. BAKGRUND.....	9
2.1. FRÅN MUSIKSKOLA TILL KULTURSKOLA	9
2.2. KULTURSKOLERÅDET.....	10
2.3. NATIONELL STRATEGI.....	11
2.3.1. <i>Samhällsnytta</i>	11
2.3.2. <i>Likvärdighet</i>	12
2.3.3. <i>Kvalitet</i>	12
2.3.4. <i>Tillgänglighet</i>	12
3. TIDIGARE FORSKNING.....	13
3.1. KULTURARV OCH MARKNADSESTETIK	13
3.2. ELEVINFLYTANDE OCH VARDAGSKULTUR	16
3.3. TILLGÄNGLIGHET	17
3.4. STYRDOKUMENT	17
4. SOCIOKULTURELLT PERSPEKTIV	19
4.1. LÄRANDE OCH KREATIVITET	19
4.1.1. <i>Medierande redskap</i>	20
4.1.2. <i>Individ och kollektiv</i>	20
4.1.3. <i>Kulturskolan - ett verksamhetssystem i förändring</i>	21
5. MIXED METHODS	22
5.1. FORSKNINGSAKSATS OCH METOD I SYMBIOS.....	22
5.2. KVANTITATIV METOD	23
5.3. KVALITATIV METOD	24
5.4. UTFORMNING AV ENKÄTUNDERSÖKNINGEN	24
5.4.1. <i>Chefsperspektiv</i>	25
5.5. TOTALUNDERSÖKNING	26
5.6. VALIDITET OCH RELIABILITET	26
5.7. DATAINSAMLINGSPROCESSEN.....	27
5.8. DATAANALYS	29
5.8.1. <i>Slutna frågor – kvantitativ analys</i>	29
5.8.2. <i>Öppen fråga – kvalitativ analys</i>	29
5.9. BORTFALLSANALYS	30
5.10. ETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	31
6. RESULTAT OCH DISKUSSION	33
6.1. KVANTITATIV ANALYS.....	33
6.1.1. <i>Ekonomi</i>	33
6.1.2. <i>Marknadestetik</i>	34
6.1.3. <i>Kultur arv</i>	37
6.1.4. <i>Nationell strategi</i>	40
6.1.5. <i>Kulturskolans samhällsfunktioner</i>	41
6.1.6. <i>Lärarnas roll</i>	42
6.1.7. <i>Kulturskolans framtid</i>	43
6.2. KVALITATIV ANALYS.....	43
6.2.1. <i>Kultur arv och marknadestetik</i>	44
6.2.2. <i>Elevinflytande och demokrati</i>	45
6.2.3. <i>Tillgänglighet</i>	45
6.2.4. <i>Nationell strategi</i>	46

6.2.5. Forskning	48
6.2.6. "Snåltänk" eller kvalitet	48
6.2.7. Lärarutbildning och kompetensutveckling	50
6.2.8. Kulturskolornas framtid	50
6.2.9. Enkätkritik	51
7. SLUTSATSER OCH VIDARE FORSKNING	53
7.1. MARKNADSESTETIKENS INFLYTANDE	53
7.2. KULTURARV OCH MARKNADSESTETIK	54
7.3. KULTURSKOLANS GRUNDLÄGGANDE FUNKTIONER	55
7.4. FRAMTIDSVISION	55
7.5. NATIONELL STRATEGI	56
8. REFERENSER	58
9. BILAGOR	60
BILAGA 1: ENKÄTEN	61
BILAGA 2: FÖRSTA UTSKICK	65
BILAGA 3: FÖRSTA PÅMINNELSE	65
BILAGA 4: ANDRA PÅMINNELSE	66
BILAGA 5: TREDJE PÅMINNELSE	67
BILAGA 6: MEDDELANDE TILL RESPONDENTER SOM SVARAT MEN EJ HELA	67
BILAGA 7: TACKMEDDELANDE TILL DE SOM SVARAT	68

Förord

Tack till alla 203 respondenter.

Tack till alla masterstudenter och doktorander på Musikhögskolan i Malmö för alla intressanta diskussioner.

Tack till alla på NNME:s ”Intensive Course 2014” i Tallinn och särskilt till Sigrid Havre (min opponenter), Live Weider Ellefsen, och professor Cecilia Ferm Thorgersen som bidragit med viktiga synpunkter till min uppsats.

Tack till professor Lisbeth Åberg-Bengtsson och professor Göran Folkestad för inblicken i kvantitativa metoder.

Tack till Ola Stjärnhagen som generöst bjudit på sin tid och varit en ovärderlig resurs vid utforskandet av enkätverktyget.

Tack till min handledare docent Eva Saether som alltid trott på mig och sporrat mig vidare.

Tack till min make Andreas som alltid stöttar mig på alla möjliga sätt och så även när jag fick för mig att jag skulle ta en masterexamen i musikpedagogik vid sidan om jobb och småbarn.

Höör, 18 mars 2015

Adriana Di Lorenzo Tillborg

1. Inledning

När jag gick den komprimerade och intensiva lärarutbildningen i musik för högskoleutbildade musiker 2007-2008 fick jag uppleva musikpedagogisk forskning för första gången vilket förstärkte min nyfikenhet för pedagogiska frågor. Jag hade då förutom musikerutbildningen gått metodkurser och arbetat som lärare i Kulturskola¹ i två år. Lärarutbildningen var komprimerad och intensiv eftersom den pågick under endast tre terminer där pedagogiska frågor fick allt fokus. Med denna korta bakgrund vill jag berätta att mina forskningsfrågor föddes redan då, under lärarutbildningens gång, om än tillsammans med andra frågor och funderingar.

Att avgränsa och välja just de forskningsfrågorna som ligger till grund för denna studie har varit en dynamisk och stundtals svår process. Ett inledande samtal med min förste handledare, Karl Asp, ledde till att jag bestämde mig för att två kriterier skulle få ligga till grund för valet av forskningsfråga: att frågan har stark förankring i mitt arbete som kulturskollärare samt att den tas upp av aktuell forskning som relevant.

I mina reflektioner kom jag att tänka på flera samtal med kollegor samt kulturskolechefer² på Kulturskolan Lund där jag arbetar men på andra Kulturskolor. Samtalen har sedan en tid tillbaka ofta lett till frågor om vad vi ska erbjuda våra elever. Har Kulturskolan betalande kunder som har rätt att få den produkt de anser sig ha betalat för? Har vi kulturskollärare en skyldighet att föra vidare ett kulturarv eller ska vi följa marknadsetetiken? Behöver kulturarv och marknadsetetik vara motsättningar? Vilka bestämmer över lektionernas innehåll: lärarna, eleverna, föräldrarna, cheferna, politikerna, det professionella musiklivet eller kanske allihop i sann demokratisk anda? De mycket olika resonemangen och diskussionerna som framkommit ur dessa frågor utgör bakgrunden som fungerat som drivkraft till denna studie.

Tidigare musikpedagogiska studier inom fältet har riktats in på lärarnas, elevernas och föräldrarnas perspektiv medan kulturskolechefernas perspektiv verkar lysa med sin frånvaro. Jag är övertygad om att perspektivet från de som leder och har en inblick i helheten kan bidra till ökad förståelse och nya insikter om Kulturskolan varför jag har styrt in denna studie mot just kulturskolecheferna.

¹ Begreppet Kulturskola som används i uppsatsen syftar till musik- och Kulturskolan generellt som institution. En översättning av begreppet har undvikits i uppsatsens ”abstract” eftersom det inte finns ett internationellt begrepp som är allmänt vedertaget. De vanligaste översättningarna som hittats inom musikpedagogisk forskning är ”school of music and arts”, ”school of music and art”, ”municipal school of music and arts”, ”community school of music” samt ”music school”.

² Begreppet kulturskolechef som används i uppsatsen syftar till den som leder verksamheten på Kulturskolan. Vissa Kulturskolor använder ordet kulturskolechef för den positionen medan andra använder benämningar som enhetschef, verksamhetschef, skolledare eller rektor. Begreppet Kulturskolechef används genomgående eftersom även om det kan finnas vissa skillnader på arbetsuppgifterna har de alla gemensamt att de är chefer över Kulturskolor.

Tankarna på att undersöka behovet av en nationell strategi kom till under den första litteratursökningen för ca två år sedan och när både SMOK och regeringen visade engagemang i ämnet fick jag bekräftelse på att jag var på rätt spår. Bara några veckor före denna studies publicering beslutade regeringen att professor Monica Lindgren får uppgiften att utreda en nationell strategi för Kulturskolan.

1.1. Uppsatsens disposition

Uppsatsen består av elva kapitel där det första är en personlig inledning. Därefter följer denna beskrivning av uppsatsens disposition. I nästa kapitel finns syftet med undersökningen och som forskningsfrågorna.

Kapitel 2 innehåller bakgrundsbeskrivning om Kulturskolan som institution genom tiderna. I kapitel 3 samlas en del av den betydande forskningen som tidigare gjorts på fältet i relation till varandra. I kapitel 4 förklaras valet av sociokulturellt perspektiv som forskningsansats. Metoden som använts samt relationen mellan metod och forskningsansats beskrivs i kapitel 5. Resultatet och resultatdiskussionen sammanflätas i kapitel 6. Slutsatserna av undersökningen samt förslag på vidare forskning finns i kapitel 7. I kapitel 8 hittas alla referenser. Slutligen bifogas enkäten samt det som kommunicerats till respondenterna som bilagor i kapitel 9.

För bäst förståelse bör uppsatsen läsas i sin helhet. Varje kapitel kan dock läsas var för sig av läsaren som direkt vill ta del av exempelvis slutsatserna eller hur *mixed methods* används i undersökningen.

1.2. Syfte och forskningsfrågor

Syftet med studien är att ur kulturskolechefernas perspektiv undersöka Kulturskolan och de förändringar som institutionen ställs inför.

För att uppnå detta syfte har följande forskningsfrågor formulerats:

- ✚ Hur mycket påverkas verksamhetens innehåll av marknadsestetikens inflytande?
- ✚ Hur positionerar kulturskolecheferna sig i spänningsfälten som uppstår mellan kulturarv och marknadsestetik?
- ✚ Hur är kulturskolechefernas syn på institutionens påstådda grundläggande funktioner?
- ✚ Är kulturskolecheferna positiva eller negativa inför framtiden mot bakgrund av samhällsförändringarna?
- ✚ I vilken omfattning stödjer kulturskolecheferna ett eventuellt införande av en nationell strategi?

2. Bakgrund

I detta avsnitt beskrivs begreppet Kulturskola, dess uppkomst och tillväxt i Sverige samt läget idag. Organisationen Kulturskolerådet (tidigare SMOK) skildras och även Kulturskolans avsaknad av nationellt uppdrag. Forskningsfrågorna visar ett intresse för institutionen med fokus på marknadsetetik, samhällsförändringar, organisation, samhällsfunktion och framtidstro. De nämnda områdena börjar redan bli synliga i denna deskriptiva bakgrund.

2.1. Från musikskola till Kulturskola

Den svenska kommunala musikskolan startade på 1940-talet med folkbildningstanken som ledstjärna. Alla barn och ungdomar oberoende av bakgrund skulle få möjlighet att lära sig spela instrument och sjunga. Under 1960-talet ökade antalet musikskolor kraftigt och den kommunala musikskolan blev allmänt förekommande. Före den kommunala musikskolans framväxt hade endast vissa ungdomar möjlighet att få instrumental undervisning genom militärmusiken, genom bruksmusikkårerna, via läroverken, genom kyrkan eller genom privatundervisning (Fast Ehrlén, 2014; Kulturskolerådet, 2015).

Ett av målen med musikskolan var ursprungligen att skapa en positiv fritid för ungdomar. Senare tillkom även tanken att den skulle bilda en viktig grund för kommunernas musikliv (Kulturskolerådet, 2015).

I slutet på 1980-talet startade en breddning av musikskolan till att även omfattas av annan estetisk verksamhet. De skolorna som har minst tre olika konstformer har kommit att kallas Kulturskolor. Utvecklingen från musikskola till Kulturskola, startade i slutet av 1980-talet och pågår fortfarande. Idag har nästan 60 % blivit Kulturskolor medan drygt 40 % fortfarande är musikskolor (Fast Ehrlén, 2014; Kulturskolerådet, 2015). Vanligt förekommande ämnen är förutom instrument, solosång och körsång, även dans, drama/teater, bild och media men även andra ämnen såsom terapi, skrivargrupp, nycirkus och trähantverk förekommer (Kulturskolerådet, 2015).

283 av Sveriges 290 kommuner finansierar idag en kommunal musik- eller Kulturskola (hädanefter kommer begreppet Kulturskola att användas). Av de sju kommunerna som saknar Kulturskolor avser Jokkmokk att vara i full gång 2015. Arjeplog utreder möjligheter för att etablera ny verksamhet i samarbete men närliggande kommuner. Kommunerna är som regel huvudmän för Kulturskolorna men i några kommuner har studieförbund, föreningar eller stiftelser den rollen (www.kulturskoleradet.se).

Under 2013 deltog runt 208 000 barn i ämneskurser. Räknar vi även in övrig skolverksamhet och projekt når Kulturskolorna årligen över 400 000 barn. Efterfrågan är stor och köerna är ofta långa i

kommunerna. Musik är det populäraste ämnet (Kulturskolerådet, 2015).

Mål, syfte och inriktning varierar i olika delar av Sverige. Statliga medel och statligt regelverk saknas. Fast Ehrlén (2014) sammanfattar vad Kulturskolan saknar:

- ✚ Nationellt uppdrag
- ✚ Specifik högskoleutbildning för lärare
- ✚ Del av fortbildningsåtgärder som till exempel lärarlyftet
- ✚ Chefsutbildning
- ✚ Nationell samordning av statistik
- ✚ Nationella utvärderingar

Enligt Kulturskolerådet (2015) kommer en chefsutbildning för Kulturskolan på högskolenivå att startas i augusti 2016 vid Karlstads Universitet vilket innebär att punkten chefsutbildning kan strykas från listan. Den första punkten, nationellt uppdrag, kan också komma att strykas från listan inom kort såvida den nya svenska regeringen genomför planen att ta fram en nationell strategi för Kulturskolan.

En sammanfattning av de svenska Kulturskolornas mål idag enligt Kulturskolerådet (2015) skulle kunna vara att de ska:

- ✚ Ge kunskaper i musik och utveckla elevens färdigheter så att eleven själv kan utveckla ett personligt lustfyllt utövande oavsett om målet är att bli professionell- eller amatör
- ✚ Bidra till lokal tillväxt och utveckling
- ✚ Stärka det lokala kulturlivet
- ✚ Bidra till obligatoriska skolans utveckling genom att stärka estetiska läroprocesser

Den vanligaste undervisningsformen är att eleven erbjuds en lektion enskilt eller i grupp varje vecka. Därtill kommer ensemblespel något tillfälle varje vecka utanför skoltid. Instrumentallärarna åker vanligtvis runt på de obligatoriska skolorna och erbjuder undervisning där eleverna normalt finns på dagtid. Detta gör att i ett så glesbefolkat land som Sverige får trots allt alla ungdomar möjlighet att komma i kontakt med den kommunala Kulturskolan (Kulturskolerådet, 2015).

2.2. Kulturskolerådet

Redan 1979, innan Kulturskolerådet fanns, bildades Föreningen Sveriges Musikskolledare (FSM, sedermera FSMK - Föreningen Sveriges Musik- och Kulturskolledare). Föreningen lades ner 1997 och Sveriges Musik- och Kulturskoleråd (SMoK) bildades istället för att under 2015 byta namn till Kulturskolerådet. Kulturskolerådet arbetar med opinionsbildning, kompetenshöjning och omvärldsbevakning för att stärka musik- och Kulturskolornas verksamhet lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Cirka 90 % av kommunerna är nu medlemmar i Kulturskolerådet

(Kulturskolerådet, 2015).

Formellt är Kulturskolerådet en ideell förening där varje kommun, representerad av sin Kulturskola, utgör en medlem med en röst. Stora och små kommuner har därmed samma inflytande. Medlemsavgiften är densamma för alla medlemmar, men därutöver betalar alla kommuner en serviceavgift beroende på invånarantal. Denna täcker kostnaden för styrelsens arbete och en tjänsteman som arbetar med föreningens administration och serverar medlemmarna (Kulturskolerådet, 2015).

2.3. Nationell strategi

Den nya svenska regeringen tillkännagav 2014 att den avser att ta fram en nationell strategi för Kulturskolan. Exakt vad denna kommer att inkludera är ännu inte klart (Kulturskolerådet, 2015). I nuläget är Sverige det enda landet i Norden som saknar nationell politik för Kulturskolan (Fast Ehrlén, 2014).

Kulturskolerådet (dåvarande SMOK) beslutade på årsmötet 2013 att verka för att en nationell strategi för barns och ungas kulturutövande kommer till stånd. Kulturskolerådet har nu tagit fram följande text som har varit ute på "remissrunda" hos alla medlemmar och sedan fastslagits av styrelsen. Kulturskolerådets ambition med texten är att använda den i argumentationen för att Sverige behöver just en nationell strategi. Målet är att landets riksdag fattar ett beslut om en sådan innan nästa riksdagsval.

Kulturskolan spelar en viktig roll för barns och ungas kulturutövande. Verksamheternas innehåll, mål och visioner skiftar över landet utan någon nationell samordning. För att barn och unga i Sverige ska ges likvärdiga möjligheter att växa och utvecklas genom en Kulturskola med hög kvalitet behövs en samlad nationell strategi för deras kulturutövande (Kulturskolerådet, 2015).

En nationell strategi bör enligt Kulturskolerådet (2015) innehålla en plan för:

- ✚ barns rätt till kulturutövande
- ✚ forskningsbaserad verksamhetsutveckling
- ✚ högskoleutbildning och personalförsörjning
- ✚ chefsutbildning
- ✚ kompetensutveckling
- ✚ ett nationellt kunskapscentrum för statistik, samordning och kvalitetsutveckling

2.3.1. Samhällsnytta

Kulturskolerådet (2015) lyfter fram att internationell forskning visar att barn som ges möjlighet att utöva kultur av hög kvalitet får ökat självförtroende, stärker sin analytiska och problemlösande

förmåga, blir bättre på socialt samspel samt upplever högre livskvalitet. Drama, dans, bildkonst, film, musik och andra kulturyttringar kan också förebygga sociala problem. Enligt FN:s barnkonvention har alla barn rätt till en rik fritid, med lika möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet. Kulturskolerådet (2015) menar att en nationell strategi för barns och ungas kulturutövande behövs för att alla barn och unga i Sverige ska ges möjligheter att utvecklas genom kulturen.

2.3.2. Likvärdighet

Kulturskolan är landets största barn- och ungdomskulturverksamhet. Kommunerna satsar totalt nästan två miljarder kronor årligen på Kulturskolorna. Varje vecka tar verksamheterna emot 400 000 barn och ungdomar, men efterfrågan är större än utbudet. Några kommuner saknar helt Kulturskoleverksamhet. Även i frågan om att möjliggöra en likvärdig Kulturskola över hela landet anser Kulturskolerådet (2015) att en nationell strategi för barns och ungas kulturutövande behövs.

2.3.3. Kvalitet

Kulturskolan har inte utvärderats nationellt på 60 år. Det saknas samlad forskning kring vad en Kulturskola är och skulle kunna vara. Det saknas också en riktad högskoleutbildning för lärare och pedagoger inom flera olika konstarter. Detsamma gäller chefsutbildningar, liksom stöd till lärarnas kompetensutveckling. Kulturskolerådet (2015) menar att för att säkra hög kvalitet i framtiden behöver Sverige en nationell strategi för barns och ungas kulturutövande.

2.3.4. Tillgänglighet

De nationella kulturpolitiska målen betonar barns och ungas rätt till kultur. Kulturskolerådet anser att Kulturskolorna är en av de främsta aktörerna i arbetet med att förverkliga denna målsättning. Även tillgängligheten för alla barn kan säkras med en nationell strategi enligt Kulturskolerådet (2015).

3. Tidigare forskning

En genomgång av tidigare forskning om Kulturskolan visar att denna studies frågor har relevans. De framtidsfrågor och de spänningsfält som ligger till grund för denna undersökning har berörts av svensk musikpedagogisk forskning från flera olika infallsvinklar. Den tidigare forskningen delas här upp i olika underrubriker. Dessa går ibland in i varandra, vilket torde vara självklart då allt som rör en verksamhet kan påverka de olika delarna i densamma, men uppdelningen syftar till en bättre överskådlighet. De teman som tas upp här är kulturarv och marknadsestetik, elevinflytande och vardagskultur, tillgänglighet samt styrdokument.

3.1. Kulturarv och marknadsestetik

Enligt Tivenius (2008) lyder musiken som så mycket annat under elementära marknadslagar. Inom musikpedagogik kan det innebära att varje barn lär sig spela för att åstadkomma en produkt som marknaden efterfrågar. Riskerna med det är att personliga vinstintressen tjänas, att barnen kanske inte känner sig helt ärliga i den musik de producerar och att det leder bort från kulturell mångfald (Tivenius, 2008).

Frågan om hur marknadsestetiken materialiseras i den svenska musikundervisningen har också varit forskningsobjektet för Ericsson och Lindgren (2010) som i sin forskningsrapport även utgår från egna redan tidigare genomförda studier på samma tema. Ericsson och Lindgren (2010) förklarar att begreppet *marknadsestetik* handlar om estetiskt uttryck och estetisk verksamhet som bärs upp av ett marknadstänkande, där olika medier för distribution också har en viktig funktion. Denna definition ligger till grund för föreliggande studie även om begreppet kan ha skiftande definitioner.

Marknadsestetiken gör sig gällande även inom konstmusik, som traditionellt inte förknippas med den, men som på senare år fyller en allt viktigare funktion för att olika typer av konstmusik skall överleva i en situation av vikande publiksiffror. Detta yttrar sig genom att fragment ur konstmusikverk används för att exempelvis ledsaga ett reklambudskap på TV eller fungera som bakgrundsmusik eller ledmotiv i filmer (Ericsson & Lindgren, 2010).

Holmberg (2010) har kommit fram till slutsatsen att marknadsestetikens allt större inflytande håller på att utarma betydelsefulla kunskaper inom Kulturskolan. Holmberg anser dessutom att det finns anledning att tro att detta är ett problem som kan identifieras i flera kommuner i Sverige. Problematiken med lärarnas och elevernas olika förväntningar på verksamheten präglar resultatet i Holmbergs studie. Lärarna är utbildade för att vårda och föra vidare ett kulturarv medan eleverna följer marknadsestetiken. Detta stöds också av Lilliedahl (2007) som menar att en metodik med

lång tradition har ifrågasatts samt att ett ökat marknadstänkande poängterats.

Holmberg (2010) belyser problematiken med slutsatsen att lärarna idag väljer mellan tre undervisningsstrategier där traditionen och populärkulturen ställs emot varandra.

- ✚ Traditionen försvaras. Traditionella instrument artikuleras.
- ✚ Populärkulturen försvaras. Traditionella instrument artikuleras inte.
- ✚ Kampen framstår mer som ett pedagogiskt dilemma för lärarna som inte känner sig riktigt nöjda vilken väg de än väljer.

Den problematik som Holmberg lyfter fram är dock känd sedan tidigare. Brändström & Wiklund (1995) lyfte frågan om vilken musik musikskolan ska undervisa i. Deras slutsats blev att två möjliga framtida scenarion skulle kunna finnas: att undervisa i den musik som barn och ungdomar ej möter i sin vardag eller att fullt ut integrera ungdomsmusiken i musikskolans verksamhet. Det kan vara intressant att beakta att dessa båda scenarion har blivit verklighet enligt Holmberg femton år senare, men att även ett tredje scenario som Brändström & Wiklund inte förutspådde finns: scenariot där kampen framstår som ett pedagogiskt dilemma.

Tivenius (2008) hade som syfte att upprätta en typologi för musklärare vid Kulturskolor (som han benämner svenska kommunala musik- och Kulturskolor) samt att beskriva olika typer avseende hur deras attityder och värderingar kring demokrati avspeglades i verksamheten.

Följande musklärartyper genererades i Tivenius (2008) studie:

- ✚ Missionären är oroad för framtiden. Den musklärartypen håller fast vid den musikpedagogiska traditionen och dess värden.
- ✚ Portvakten visar motstånd mot politikerna och värnandet av musiken hellre än barnen. Den typen skyggar för framtiden och även den samtida ungdomskulturens musikaliska yttringar. Portvakten anser att läraren måste kunna förebilda föredömligt.
- ✚ Musikanten står för filosofin att spela är det viktigaste. Inga stora mått av medveten metodisk bredd behövs vilket innebär att det passar bäst om eleverna redan har ”musiken i blodet”.
- ✚ Mästarläraren värnar om mästar-lärlingmetodiken, med mästarskapet som hägrande mål. Typen är förankrad i en konservatoriediskurs där man isolerat sig mot ”musikskolekrisen” och det den representerar.
- ✚ Kapellmästaren vill att eleverna i första hand ska tillägna sig hantverket. Hantverket kan användas enligt elevens egna behov men riktas mot orkesterspel eftersom det ses som verksamhetens nav. Detta anger i praktiken att pedagogiken är tämligen hårt styrd av krav på notanvändning, varför traditionella synsätt, metoder och läromedel lever kvar.
- ✚ Förnyaren är rotad i traditionell musikskoleverksamhet men med en påtaglig vilja till

förändring. Denna förändring mot elevorientering och känsla är dock försiktig och tillbakablickande.

- ✚ Antiformalisten vill på ett radikalt sätt förändra musikskolan i grunden. Denna musiklärartyp har stark framtidstro, stor ambition och känner sig vara i fas med den politiska viljan. I antiformalistens modell sker lärande helt på känsla och noter används inte.
- ✚ Pedagogen är en lärartyp som är medveten om, som har tagit ställning till och som förhåller sig till centrala begrepp som demokrati, lärarroll och musiksyn. Pedagogen har byggt sin verksamhet på konsekvenserna av denna medvetenhet.

Tivenius (2008) drar slutsatsen att *konservatoriediskursen* är det kitt som håller samman hela fältet. Där ses den klassiska musiken som kulturarvet, som icke-kommersiell, samt som så värdig och berikande för människor att det känns viktigt att missionera för den. Liknande resonemang förs av Lilliedahl (2007) som menar att ansvaret för ett kulturarv är en aspekt som tas på mer allvar än marknadsanpassning och föräldrars önskningar vid Kulturskolor.

Begreppet *kulturarv* är inte helt oproblematiskt. Tivenius (2008) beskriver att kulturarv kan representera olika saker, som exempelvis de folkliga traditionerna. Liknande resonemang förs av Sæther (2003) och andra forskare som intresserat sig för det multikulturella samhället. I sådan forskning nämns inte ett enda utan flera olika kulturarv hos exempelvis olika minoriteter. Kultur och kulturella värden uppfattas olika av olika sociala grupper varför det kan bli missvisande att tala om kulturarv som om det hade en entydig innebörd (Brändström & Wiklund, 1995). Brändström och Wiklund (1995) försvarar diskursen om olika kulturarv i likhet med Sæther (2003) och Tivenius (2008). Kulturarv kan av många uppfattas som ett borgerligt kulturideal (Brändström & Wiklund, 1995). Ericsson och Lindgren (2010) hävdar att frågan om huruvida skolan bör förhålla sig till vårt svenska och europeiska kulturarv fortfarande är aktuell även om dagens multikulturella samhälle har medverkat till att försvaga denna diskurs i skolan. Georgii-Hemming (2005) ser begreppet kulturarv i ett vidare perspektiv genom att omfatta inte enbart en viss repertoar utan även aktiviteter som exempelvis körsång. Vidare ställer hon att bevara och föra vidare ett kulturarv mot att skapa sig en kulturell identitet. Lilliedahl (2006) menar att begreppet förknippas med ett historiskt värde samt att överföringen till kommande generationer är viktigt.

Kulturskolans konservatoriediskurs bekräftar och bekräftas av *kulturarvsdiskursen* som observeras i flera studier (Brändström & Wiklund, 1995; Georgii-Hemming, 2005; Grafström, 2007; Tivenius, 2008; Holmberg, 2010) där det talas om Kulturskolans roll att kämpa för att försvara och värna om kulturarvet.

Förhållandet mellan Kulturskolans kulturarvsdiskurs och konservatoriediskursen ligger till grund för föreliggande studie. Tidigare forskning har visat att kulturarvsdiskursen är vedertagen inom

institutionen Kulturskolan, även om det finns motröster. Begreppet kulturarv förklaras inte i enkäten men dikotomin kulturarv mot marknadsestetik är tydlig (se bilaga 1). Detta tillsammans med att det är ett väletablerat begrepp inom fältet underbygger uppfattningen att begreppets innebörd förstås på ett liknande sätt av respondenterna.

3.2. Elevinflytande och vardagskultur

Det har enligt Holmberg (2010) skett flera förändringar i Kulturskolans verksamhet. Elevinflytande är ett område som har stärkts. Tidigare var eleverna mer passiva och anpassningsbara till lärarens och föräldrarnas agenda. Lektionsinnehållet byggde på musik som tränade färdigheten och ledde utvecklingen framåt. Numera får elevens musiksmak hög prioritering. Eleverna är starka, aktiva, självständiga och deltar för att de själva vill. Det kan dock poängteras att Kulturskolans undervisning befinner sig i ständig förändring, varför det som knyts till förr och nu ständigt måste omförhandlas av lärarna (Holmberg, 2010). Även Lilliedahl (2007) beskriver att Kulturskolans verksamhet förändrats och att fokus flyttats från ämnet till en ökad inriktning mot eleven.

Ökningen av elevinflytandet och assimileringen av vardagskulturen i Kulturskolan leder till en del negativa konsekvenser. Det handlar framför allt om att eleverna framställs av lärarna som endast intresserade av populärkultur (Holmberg, 2010), vilket gör att andra alternativa intressen marginaliseras. Ericsson och Lindgren (2010) har en liknande hållning och menar att elevers vardagskultur artikuleras som synonymt med populärmusik, vilket kan vara missvisande. Holmberg (2010) erbjuder en alternativ tolkning av målet i Kulturskola för alla barn med tillägget ”som är intresserade av den verksamhet som erbjuds” (s.193).

Rostvall och West (2001) är inte i linje med Holmberg (2010) utan belyser problematiken i att elevernas uttrycksbehov inte tas till vara i Kulturskolan. De framhäver att det står i motsats till hur viktig estetisk verksamhet anses vara för barns och ungers möjlighet att uttrycka sig och därmed utveckla sin identitet. Enligt Rostvall och West har eleverna inte inflytande på lektionerna, utan läraren har den utpräglade maktpositionen. Holmberg (2010) hävdar istället att ”anpassningen till eleverna nu nått en punkt där den åter är möjlig att börja ifrågasättas” (s.186). Under de nio åren som skiljer avhandlingarna åt har det således hänt ett tydligt maktskifte i Kulturskolans verksamhet.

Tivenius (2008) lyfter fram behovet av en reform i musklärarnas utbildning med utgångspunkt i demokrati och filosofi för att motverka ödesdiga konsekvenser av musikskolans diskursiva isolering. Detta skulle sannolikt ha en inverkan på både elevinflytandet och tillgängligheten.

Begreppet *vardagskultur* är tämligen svårdefinierat men även här ansluter föreliggande studie till Ericsson och Lindgrens (2010) definition vilken utesluter att vardagskultur och marknadsestetik skulle vara synonymer. De menar att begreppet signalerar mera att det rör sig om en lokalt

förankrad kultur som visserligen kan hämta näring från marknadsestetiska företeelser, men som också transformeras av den lokala kontexten.

När det gäller begreppet *populärmusik* menar Ericsson och Lindgren (2010) att det begreppet inte är speciellt rättvisande men används ändå som ett paraply för alla de stilar och genrer som förekommer i ungdomarnas vardagskultur. Detta innebär att elevers vardagskultur artikuleras som synonymt med populärmusik i de fall musik är i fokus. De menar också att populärmusik numera är ett fenomen som i princip har lika hög status som västerländsk konstmusik. Därför förtjänar populärmusiken att inlemmas i musikhistorieundervisningen.

3.3. Tillgänglighet

Grafström (2007) studerar Kulturskolans tillgänglighet med fokus på avgiftsfrihet. Resultatet visar tydligt att tankar om avgiftsfrihet är tätt sammankopplade med tanken om allas rätt till de estetiska uttryckssätten, vilket även syns i Kulturskolornas styrdokument. Fördelarna med avgiftsfrihet är sänkt tröskel med ökad tillgänglighet för familjer med låg socioekonomisk status samt ökad pedagogisk frihet vilket i sin tur skapar fler möjligheter. En nackdel är att den ökade efterfrågan lett till långa köer, men det har Luleå Kulturskola lyckats lösa. Studien visar att det finns en viss problematik i att Kulturskolan i sig själv formulerar en diskurs som uppmuntrar en viss typ av bildningstradition, vilket leder till att barn och ungdomar som ej besitter denna typ av bildningstradition riskerar att inte söka sig till Kulturskolan. Detta väcker frågan om tillgänglighet för alla.

En åtgärd för att öka tillgängligheten är enligt Grafström (2007) att Kulturskolan måste skapa en plattform där möten kan ske, spontant och utan kostnad eller formalia, där förutsättningar finns att låta intresserade elever få delta i verksamhet. Att öka samverkan med grundskolan kan vara exempel på det. Att Grafström skriver just intresserade elever är i linje med Holmberg (2010) när hon föreslår att Kulturskolan ska vara för alla barn som är intresserade av den verksamhet som erbjuds, även om Grafström betonar vikten av att skapa nya mötesplatser för att få fler intresserade elever att delta medan Holmberg snarare verkar mena att Kulturskolan inte ska behöva förändra sin verksamhet för att tillmötesgå elever som inte är intresserade av just det Kulturskolan erbjuder.

Resultatet i Rostvall och West (2001) belyser också Kulturskolans strävan efter att utvecklas från att tidigare ha riktat sin verksamhet till vissa grupper av barn mot att vara värdefull och utvecklande för alla barn.

3.4. Styrdokument

Lilliedahl (2007) fastställer att Kulturskolan verkar under stor ideologisk frihet. Den saknar

motsvarighet till de nationella styrdokument som i viss mån både teoretiskt och praktiskt styr för-, grund- och gymnasieskolan. Eventuella styrdokument har den ansvariga nämnden och/eller förvaltningen som avsändare. Kulturskolor är således lokalt utformade och präglade av respektive kommunens kulturella tradition.

Holmberg (2010) efterlyser en tydligare styrning för Kulturskolan. Kulturskolerådet har tillsammans med SKL (Sveriges Kommuner och Landsting) etablerat projektet Kulturskola 2030 för att skapa bättre underlag för utvecklingen av nationella strategier för framtiden (Kulturskolerådet, 2015).

4. Sociokulturellt perspektiv

Studien vilar på ett sociokulturellt perspektiv. Ett sociokulturellt perspektiv skiljer sig från rationalismen (lärande kommer inifrån) och empirismen (lärande kommer utifrån) genom att ge en mer ingående förståelse av människans förmåga att ta till sig kunskaper och färdigheter från omvärlden, hennes förmåga att samspela med andra människor och med alla ting som hon själv skapat. Människan är en historisk och social varelse med förmåga till anpassning. Det sociala samspelet har en avgörande roll i människans utveckling (Säljö, 2010).

Den ryske psykologen, pedagogen och filosofen Lev Semenovic Vygotskij (1896-1934) formulerade grunden för ett sociokulturellt perspektiv på människan samt hennes lärande och utveckling. Vygotskijs teorier har kommit att betyda mycket för vårt sätt att se på lärande. Hans bidrag till psykologin kan jämföras med Freud och Piaget enligt Gunilla Lindqvists förord till den svenska översättningen av Vygotskijs bok *Kreativitet och fantasi* (Vygotskij, 1995).

Eftersom Vygotskij dog i ung ålder (37 år) kan det anses att hans teorier inte var färdigutvecklade men många forskare har utvecklat hans teorier i olika inriktningar. I Sverige har Roger Säljö, professor i pedagogisk psykologi, lärande, utveckling och kommunikation vid Göteborgs Universitet, Leif Strandberg, legitimerad psykolog, samt Gunilla Lindqvist, universitetslektor i pedagogik vid avdelningen för utbildningsvetenskap vid Högskolan Dalarna, i stor utsträckning varit uttolkare och förmedlare av den sociokulturella teorin.

Hela studien genomsyras av Vygotskijs sociokulturella perspektiv vilket både är orsak till och ett resultat av att Kulturskolan ses som en social praktik i samhället.

4.1. Lärande och kreativitet

Vygotskij (1995) beskriver den lärande människan som en kreativ människa. Han menar att det är just människans kreativa aktivitet som gör att hon skapar sin framtid och förändrar sin nutid. Skapandet är snarare regel än undantag ur ett vetenskapligt synsätt enligt Vygotskij eftersom människan dagligen utför handlingar som ligger utanför rutinen med hjälp av sitt kreativa skapande.

Fantasin skapas ofta ur verkligheten och är således sällan någonting helt nytt utan snarare kombinatoriskt. Vygotskij (1995) förklarar sambandet mellan fantasi och verklighet på följande sätt:

- ✚ Fantasin skapas ur en människas tidigare erfarenheter;
- ✚ Fantasin skapas ur en sekundär erfarenhet, till exempel händelser en människa läst om i tidningen eller sett på TV men som hon själv inte upplevt;
- ✚ Fantasins skapas ur emotioner;

✚ Fantasin är ett någonting helt nytt som inte motsvarar något verkligt existerande föremål.

Den börjar dock existera i verkligheten och påverka andra då den tagit yttre gestalt.

En människa utan någon som helst bristande anpassning till den omgivande världen skulle inte vilja någonting, skulle inte ha någon strävan efter att skapa någonting. Därför är just en bristande anpassning alltid det som ger upphov till skapandet. Därför är det också naturligt att dra slutsatsen att varje uppfinnare alltid är barn av sin tid och sin miljö då den uppfinner något utifrån en strävan som uppstår just där och då. Skapelserna innehåller alltid en social koefficient (Vygotskij, 1995).

4.1.1. Medierande redskap

Skapandet och i princip alla andra former av aktiviteter förutsätter att vi använder oss av *medierande redskap*, det vill säga redskap som medierar omvärlden för oss i olika aktiviteter. Exempel på medierande redskap är mikroskop, taltidningar, miniräknare och noter. Leontiev menade att medierande redskap är en relation mellan subjektet och objektet. Säljö menar vidare att redskapen hjälper oss att konstituera omvärlden samt att de är sociala och historiska. (Säljö, 2000).

Traditionellt finns det en uppdelning mellan fysiska och språkliga (intellektuella, kommunikativa, mentala och diskursiva) redskap. Ur ett sociokulturellt perspektiv är det bättre att utgå ifrån *kulturella redskap* som har både fysiska och intellektuella sidor som går hand i hand och förutsätter varandra (Engeström, 1999). Dessa resurser bidrar till att kunskaper och färdigheter lever vidare i samhället.

Artefakter är föremål formade av människor (ej naturföremål) för ett särskilt syfte. *Inskriptioner* (som kartor, bilder, datorskrmar) är en förening mellan fysiska artefakter och intellektuella redskap. Mänskliga kunskaper och erfarenheter läggs i objektet av tillverkaren. De har bidragit till att förändra vårt lärande och vårt tänkande flera gånger genom historien (Säljö, 2010). Språket ses som en rik uppsättning artefakter.

Den digitala tekniken är en av de viktigaste förändringarna av medierande redskap sedan tryckpressen uppfanns och texten började spridas. En konsekvens av det är enligt Liedman (2001) i Säljö (2010) att vissa kunskaper och färdigheter "tystnar". Den slutsatsen är jämförlig med Holmbergs (2010) om kunskapsförlusten i Kulturskolan med anledning av marknadsetetikens påverkan.

4.1.2. Individ och kollektiv

Tidigare i historien har kunskaperna och färdigheterna hos en enskild individ varit i princip de samma som hos samhället. Detta förändrades i takt med att samhället blev mer komplext och arbetsdelningen ökade. Ur ett sociokulturellt perspektiv på kunskaper och färdigheter måste det

finnas sociala praktiker som tar redskap i bruk och gör dem till en del av någon bestående aktivitet. På så sätt kan färdigheterna och artefakterna leva kvar över generationer, utvecklas och spridas (Säljö, 2010).

Kulturskolan kan kategoriseras som just en sådan social praktik där de enskilda individerna specialiserar sig på någon aktivitet så att färdigheter och kunskaper blir bestående, lever kvar över generationer, utvecklas och sprids.

4.1.3. Kulturskolan - ett verksamhetssystem i förändring

Säljö (2010) beskriver skolan som ett eget verksamhetssystem i samhället med lärande som överordnad målsättning. Han menar att den är en kommunikativ miljö som introducerar teman, kunskaper och färdigheter som ofta ligger utanför det människan kommer i kontakt med till vardags. Det förefaller naturligt och självklart att även Kulturskolan, som är en skola för kulturutövande, går under den beskrivningen.

Skolans tolkningsföreträde utmanas dock av det nya mediasamhället (Säljö, 2010). Problematiken vid Kulturskolan beskrivs i bland andra Holmberg (2010) där marknadsestetiken styr verksamheten och läraren inte längre känner sig som experten. Utbildningens paradox är att vara relevant för människors erfarenheter men samtidigt utveckla insikter och kunskaper vi som enskilda individer inte gör i vår vardag (Säljö, 2010). Paradoxen gör sig gällande i Kulturskolan med elevernas kultur och kulturarv som motsättningar (Holmberg, 2010).

5. Mixed methods

Mixed methods är ett begrepp som används när både kvantitativa och kvalitativa metoder används i samma undersökning (Bryman, 2002). Bryman (2002) beskriver att det finns olika sätt att använda sig av mixed methods beroende på om det kvantitativa eller det kvalitativa prioriteras olika eller lika högt. Föreliggande studie använder sig av mixed methods med en kvantitativt utformad enkätundersökning som huvudsakligen analyseras kvantitativt men där en av delarna analyseras kvalitativt. Enkäten innehåller dock en öppen fråga som analyseras helt kvalitativt. Hela studien vilar på ett konstruktionistiskt och sociokulturellt perspektiv. De olika analysformerna samt kombinationen av metod och forskningsansats är grunderna till att studien går under kategorin mixed methods istället för renodlad kvantitativ studie.

Bjørndal (2002) citerar Todd Jick (1979), i Holme och Solvang, (1996) när han lyfter fram följande fördelar med att kombinera metoder i samma undersökning:

- ✚ Metodens validitet kan prövas. Om det finns en hög grad av överensstämmelse mellan data om samma fenomen som fåtts fram med olika metoder ökar detta sannolikheten för att resultaten är valida.
- ✚ Tilliten till forskningen kan stärkas.
- ✚ Om resultaten som samlats in med olika metoder skiljer sig åt, kan detta stimulera fram nya tolkningar.
- ✚ Det kan resultera i en mer nyanserad och helhetsinriktad belysning av de studerade företeelserna.

Även Bryman (2002) belyser de nämnda argumenten för användningen av mixed methods.

5.1. Forskningsansats och metod i symbios

Det kan vid första anblicken upplevas som oförenligt att använda kvantitativa metoder i en studie med ett sociokulturellt perspektiv. Under hela forskningsprocessen har denna ovanliga kombination av teori och praktik betänkts och prövats för sammanhang och kompatibilitet så som det föreslås av Widerberg (2002). I detta avsnitt förs resonemang kring detta.

All kunskapsbildning sker i sin sociokulturella kontext enligt det sociokulturella förhållningssättet vilket innebär att den sociala kontexten alltid existerar oberoende av huruvida den studeras av forskaren. Det sociokulturella sättet att betrakta världen på som genomsyrar uppsatsen förändras inte av tillämpningen av en kvantitativ metod.

Föreliggande studie ansluter till Folkestads (1997) vida definition av musikpedagogik som vetenskapen där vi kan studera alla former av musikaliskt lärande, upplevande och erfärande, samt

de ramar och villkor som styr och påverkar detta. Folkestad (1997) gör även tydligt att musikpedagogik ansluter till en samhällsvetenskaplig forskningstradition. Samhällsvetenskapen definieras enligt Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagen (2010, s.32) som vetenskapen som ”studerar institutioner, det vill säga social struktur och kultur, och dessas reproduktion och förändring”. De menar vidare att kvantitativa metoder har en självklar plats i samhällsvetenskapen samt att flera olika teorier kan belysas kvantitativt. De sociokulturella teorierna är en del av konstruktionismen, ett ontologiskt förhållningssätt där det påstås att sociala fenomen och deras mening kontinuerligt kan bli fullbordade av sociala aktörer (Bryman, 2012). Kvalitativa metoder brukar förknippas med konstruktionismen. Bryman påpekar att det är lätt att glömma att även renodlade kvantitativa metoder kan ha en viktig roll i relation till en konstruktionistisk forskningsansats.

Föreliggande studie ligger i linje med nämnda definitioner då den studerar en institution och fokuserar på de ramar och villkor som styr och påverkar densamma. Tillämpningen av en kvantitativ metod är en följd av forskningsproblemet och forskningsfrågorna.

Även om epistemologiska och ontologiska övertygelser kan associeras med vissa forskningsmetoder, är dessa associationer inte fastställande, utan kan bäst ses som tendenser enligt Bryman (2012). Samhällsvetenskapliga enkätundersökningar innehåller ofta frågor om attityder, vilket tyder på att kvantitativa forskare intresserar sig för sökandet av mening på liknande sätt som kvalitativa forskare (Bryman, 2012). Det förhåller sig på det viset med föreliggande studie. Bryman förklarar hur kvalitativa forskare ser på sig själva när de hävdar att de kan ta sig in i respondenternas sätt att se världen på. Han menar att kvantitativa forskare också kan åstadkomma det lika bra och kanske även bättre. Ett exempel på det är när kvantitativa forskare använder sig av attitydfrågor som bygger på tidigare frågeställningar för att söka få omfattningen av möjliga attityder i en viss fråga. Brymans beskrivning är vad som eftersträvs i föreliggande studie genom att bygga enkätundersökningen på tidigare forskningsfrågeställningar och resultat.

Denna kombination av metod och forskningsansats är ovanlig men inte helt ny. Kombinationen av en enkätundersökning med det sociokulturella perspektivet har använts av forskaren Qing Li (2008). Även den nordamerikanska forskaren Sian Brannon (2013) kan nämnas i sammanhanget med en avhandling där Vygotskijs teorier kopplas samman med mixed methods.

5.2. Kvantitativ metod

Kvantitativa metoder används för att undersöka frekvenser och för att kunna generalisera. Helt igenom strukturerade intervjuer och enkäter är två vanliga metoder inom kvantitativ forskning (Trost, 2012; Widerberg, 2002). Metodvalet i föreliggande studie föll på enkät vilken konstrueras så att resultatet kan bli giltigt för hela populationen enligt Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen (2010).

5.3. Kvalitativ metod

Kvalitet handlar om karaktären eller egenskaperna hos någonting (Widerberg, 2002). Kvalitativ forskning syftar till att undersöka egenskaperna hos någonting. Den kvalitativa forskaren har enligt Widerberg (2002) ett exploaterande och reflekterande förhållningssätt. Detta förhållningssätt leder alltid till kunskapsutveckling. Bryman (2012) poängterar att kvantitativa forskare också kan vara exploaterande och reflekterande.

För att legitimera sina kunskapsanspråk måste forskaren fortlöpande dokumentera och reflektera över sina val och tolkningar under forskningsprocessens gång (Widerberg, 2002). Vanliga metoder inom kvalitativ forskning är observationer, intervjuer samt text- och bildanalyser.

Föreliggande studie innehåller ingen egentlig kvalitativ metod i sig, men däremot en kvalitativ analys av den öppna frågan i enkätundersökningen. Tillvägagångssättet beskrivs mer ingående i dataanalysen.

5.4. Utformning av enkätundersökningen

Enkätundersökningen utformades utifrån tidigare forskning inom fältet samt litteratur om enkätundersökningar och kvantitativa metoder. Hela enkäten bifogas i kapitel 11. ”Bilagor”.

Enkätverktyget som använts för undersökningen heter SUNET Survey (då hette det Survey&Report). Det finns tillgängligt för Lunds Universitets anställda och studenter genom systemförvaltare (tillika medförfattare till boken ”Statistisk verktygslåda”) Ola Stjärnhagen.

Sheehan och Hoy (Seale, 2004) belyser den estetiska fördelen med online enkätundersökningar framför pappersenkäter eftersom den tillgängliga grafiska designen bidrar till skapandet av attraktiva, intressanta och övertygande enkäter som känns inbjudande för respondenterna. Den grafiska designen hos enkätverktyget SUNET Survey uppfyller dessa kriterier med mallar för olika typer av utseende. Att verktyget dessutom exporterar data direkt till programmet SPSS har gjort valet bland olika enkätprogram självklart. En annan fördel med verktyget är att e-postmeddelandena som genereras till respondenterna skickas ifrån en officiell mailadress från Lunds Universitet vilket kan minska risken att meddelandet hamnar i skräpposten samtidigt som undersökningen får extra pondus vilket i sig kan bidra till bra svarsfrekvens.

Enkätfrågorna bygger på tidigare forskning inom fältet. Enkäten följer ett frågeformulärs struktur enligt Bryman (2012): mest slutna frågor, design som är lätt att följa samt kortare formulär för att undvika att trötta ut respondenten.

Rådet av Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagen (2010) att sträva efter att ha få svarsalternativ som tydligt differentierar ifrån varandra har följts i utformningen. Detta kunde möjligen ha gjorts ännu bättre genom att ange alternativen ”tar helt avstånd ifrån”, ”tar delvis avstånd ifrån”, ”instämmer

delvis” samt ”instämmer helt” istället för de valda svarsalternativen: ”instämmer inte”, ”instämmer delvis”, ”instämmer i hög grad”, ”instämmer helt”.

När det gäller mängden frågor har en avvägning gjorts mellan att inte ha så många frågor så svarsfrekvensen blir låg men tillräckligt många för att få hög reliabilitet.

Sista frågan i enkäten är en öppen fråga där mer uttömmande svar kan lämnas om respondenterna så önskar. En stor fördel med en öppen fråga i en enkät jämfört med en personlig intervju är enligt Moser och Kalton (Seale, 2004) att summeringen eller kodningen kan genomföras av forskaren utan påverkan av några särskilda intervjuomständigheter eller av respondentens reaktion. En egen reflektion är att även respondenten kan svara på frågan utan vare sig påverkan av eller oro för en närvarande forskares reaktioner. Enligt Moser och Kalton (Seale, 2004) är svårigheten med en öppen fråga att den resulterar i olika mängd och även olika typer av information från olika respondenter. En annan svårighet är att koda skrivna kvalitativa svar i olika kategorier.

5.4.1. Chefsperspektiv

Gällande val av undersökningsobjekt finns det flera möjliga alternativa vägar att välja med utgångspunkt i mitt syfte. Forskningsfrågorna kan i så fall behöva anpassas därefter. Tre olika vägar övervägdes innan en fjärde antogs för denna studie. Den första var en enkätundersökning med elever och elevföräldrar. Det hade känts naturligt att tillfråga de som faktiskt direkt tar del av verksamheten om vad de vill få ut av den. Undersökningar med elever och föräldrar som objekt har gjorts. En annan möjlighet hade varit att tillfråga lärarna vilka ansvarar för den pedagogiska verksamheten. Mycket forskning har gjorts med just lärarnas utsagor som en stor del av resultatkapitlet. Ett tredje alternativ hade varit att undersöka eleverna som slutat i Kulturskola. En rapport med det perspektivet har gjorts av Karin Markensten (2005) på uppdrag av Forskningsenheten vid idrotts- och kulturförvaltningarna i Stockholm. Valet föll till slut på kulturskolecheferna. I litteratursökningen har inte en enda undersökning där just kulturskolecheferna fått komma till tals hittats trots att de har så stor makt över verksamheten. Fördelarna med att tillfråga kulturskolecheferna kan vara:

- ✚ De har en överblick av hela verksamheten i respektive skola.
- ✚ En totalundersökning kan göras (med alla kulturskolechefer i Sverige) eftersom antalet individer inte är större än att det är hanterbart att inkludera alla.
- ✚ Det är större chans att det kommer fram oväntad information. Detta kan i framtiden leda till en djupare undersökning av det som visat sig vara extra intressant.
- ✚ De har dels den direkta kontakten med pedagogerna och dels den direkta kontakten med politikerna som ofta dikterar villkoren för Kulturskolan.

- ✚ Deras perspektiv har inte varit objekt för forskning tidigare.

5.5. Totalundersökning

Urvalet är alltid en kompromiss. En viss precisionsförlust eller *statistisk felmarginal* kan accepteras samtidigt som undersökningen kan genomföras snabbare och till en väsentligt lägre kostnad än vid en totalundersökning (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen, 2010).

Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen (2010) beskriver följande urvalsförfarande:

- ✚ OSU (obundet slumpmässigt urval). Alla undersökningsenheter har lika stor chans att oberoende av varandra komma med i urvalet. Detta kan även göras systematiskt.
- ✚ Stratifierat urval kan göras med samma sannolikhet för undersökningsenheterna att komma med eller med olika sannolikhet för undersökningsenheterna att komma med.
- ✚ Klusterurval. Vid skattning av urvalsfel uppstår klustereffekter. Som exempel kan hela skolklasser väljas. Bristen är att till exempel individer i samma klass tenderar att tycka lika varandra.
- ✚ Flerstegsurval. Populationen delas i kluster ur vilka stickprov dras stegvis. Detta kan kombineras med olika typer av stratifierade urval.

Studiens forskningsfrågor avslöjar intresset för chefsperspektivet. Hela populationen av Kulturskolechefer består av 343 individer då vissa av de 283 Kulturskolor har två chefer. Eftersom mängden individer inte är större än den är ekonomiskt och praktiskt hanterbar föll valet på en *totalundersökning*, det vill säga en undersökning av hela populationen. Därför beskrivs inte detaljerat tillvägagångsättet vid olika urvalsförfarande.

Enkäten skickades till samtliga Kulturskolechefer enligt Kulturskolerådets kontaktlista (Kulturskolerådet, 2015) under oktober 2014. Svarefrekvensen blev 59 % vilket är inom intervallet (50-75 %) av vad som förväntas för de flesta enkätundersökningar enligt Trost (2012). Han menar dessutom att webbenkäter ofta har en något lägre svarefrekvens än enkätundersökningar som skickas med fysisk post.

Vid urval finns det alltid större eller mindre urvalsfel. (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen, 2010). Eftersom föreliggande studie inte har ett urval utan inkluderar hela populationen är urvalsfel inte aktuellt. Däremot kan det finnas en viss osäkerhet på grund av bortfall (se bortfallsanalys).

5.6. Validitet och reliabilitet

Både Widerberg (2002) och Trost (2012) nämner att reliabilitet och validitet är viktiga begrepp inom kvantitativ forskning men att de passar dåligt i kvalitativ forskning. Hög reliabilitet uppnås när upprepade mätningar ger samma resultat medan hög validitet när det som avses att mätas

verkligen mäts. Larsson (2005) och Phillips (2008) menar snarare att validitet också är viktig inom kvalitativ forskning. Validiteten kan verifieras på olika sätt beroende på forskningsansats. I kvalitativ forskning handlar validitet inte om generalisering av resultaten utan om pålitligheten kring datainsamlingen samt dataanalysen (Phillips, 2008).

Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagen (2010) menar att kvalitativa undersökningar generellt har högre validitet än kvantitativa till följd av en större flexibilitet. Å andra sidan har kvantitativa undersökningar högre reliabilitet än kvalitativa eftersom forskaren förlitar sig på standardiserade frågeformulär. Påståendet att kvalitativa undersökningar per automatik har högre validitet medan kvantitativa har högre reliabilitet är möjligen orimligt men det visar på utmaningarna de olika metoderna medför. Ett led i att förstärka validiteten i föreliggande studie är närvaron av en öppen fråga där flexibiliteten är större. Ett annat led är att ha hög verklighetsanknytning genom att använda begrepp som är vedertagna inom fältet. Detta ökar chansen att respondenterna förstår frågorna på liknande sätt. Reliabiliteten understöds i studien genom tydliga svarsalternativ och tydligt formulerade frågor samt enkla satser med begripliga och vanliga ord som Trost (2012) uttrycker det. Reliabiliteten stärks också genom att kontrollera samstämmigheten i utfallet mellan olika delar i enkäten som tar upp samma fenomen.

Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagen (2010) nämner även *operationaliseringen*, då konkreta mätbara frågor skapas utifrån begrepp och övergripande frågeställningar, som bland det svåraste momentet i alla kvantitativa undersökningar. Studiens operationalisering har genomförts med utgångspunkt i tidigare forskning och i vedertagna begrepp inom fältet för att uppnå ett tillfredställande resultat.

Oppenheim (Seale, 2004) poängterar svårigheten i att validera attitydfrågor jämfört med faktafrågor på grund av deras abstrakta och indirekta natur samt på grund av avsaknaden av lämpliga kriterier. Den höga verklighetsanknytningen i operationaliseringen med begrepp som är vedertagna inom fältet möjliggör attitydfrågornas validering.

Kommunikativ validitet beskriver Kvale och Brinkman (2009) som att anta ett kommunikativt förhållningssätt där samtal och argumentering har en central roll. Föreliggande studie ansluter till det förhållningssättet genom att utförligt beskriva metod och bortfallsanalys samt genom att överväganden och val kommuniceras i texten.

5.7. Datainsamlingsprocessen

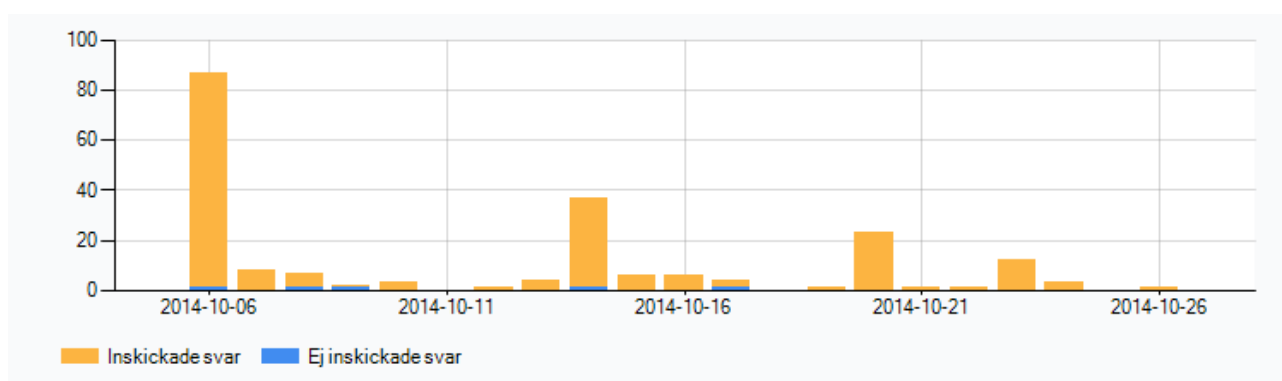
Flera e-postmeddelanden skickades till respondenterna enligt utskicksschemat i tabell 1.

Tabell 1: utskicksschema

Datum	Typ	Antal utskick	Antal svar tillbaka efter utskicket
2014-10-06	Första utskick	344	105
2014-10-14	Första påminnelse	239	52
2014-10-20	Andra påminnelse	187	25
2014-10-23	Tredje påminnelse	162	21
2014-10-24	Meddelande till de som besvarat nästan hela enkäten	9	0
2014-10-25	Tackmeddelande	203	Ej aktuellt

Det första meddelandet var en inbjudan att delta i undersökningen. Av tabellen framgår att 105 respondenter, vilket motsvarar 30 % av totalpopulationen, besvarade enkäten innan den första påminnelsen skickades ut. Ytterligare 52 respondenter svarade efter den första påminnelsen men före den tredje. 25 respondenter svarade efter den tredje påminnelsen. De som hade besvarat men inte enkäten i sin helhet fick ett specifikt meddelande riktat till sig. Slutligen skickades ett tackmeddelande till de som besvarat enkäten. Alla meddelanden kan synas i kapitel 11. ”Bilagor”.

Det bli tydligt utifrån statistiken i figur 1 att forskaren bör vara aktiv och skicka påminnelser under insamlingsprocessen. Kolumnerna visar antalet inskickade svar under perioden då enkäten var öppen. Den högsta kolumnen finns samma dag som enkäten skickades ut. Den näst högsta kolumnen i tabellen påträffas den 14:e oktober 2014, datumet då den första påminnelsen skickade. Vid andra påminnelsen den 20:e oktober 2014 finns den tredje högsta kolumnen. Vid tredje påminnelsen den 23:e samma månad finns den fjärde högsta kolumnen.

Figur 1: svarsstatistik

5.8. Dataanalys

En första analys av datamaterialet har gjorts direkt i enkätverktyget. Där analyseras de slutna frågorna med stapeldiagram medan den öppna frågan inte analyseras i verktyget utan svaren presenteras direkt efter varandra i den ordningen respondenterna svarat.

En viktig skillnad mellan analysarbetet av kvantitativa och kvalitativa data hävdar Larsson (2005) är kravet på ”kunskapstillskott genom själva gestaltningen” i kvalitativa studier. Kvantitativa studier har inte samma krav utan även bekräftelse på vad som tidigare antagits vara fallet kan vara meningsfulla resultat. En lyckad analys resulterar i ett nytt sätt att se på verkligheten; nya kategorier för tänkandet; det kan vara begrepp, mekanismer, eller att en företeelse har kunnat relateras till ett sammanhang som gör något obegripligt rimligt. Vid ett misslyckande på den punkten faller den kvalitativa analysen platt till marken.

5.8.1. Slutna frågor – kvantitativ analys

Flera av de slutna frågorna i enkäten har också analyserats kvantitativt i programmet SPSS. Hela datamaterialet har exporterats från enkätprogrammet direkt till SPSS för frekvensanalyser och korrelationer.

Vissa begrepp som används i resultatet definieras nedan enligt Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagen (2010).

Kvalitativa variabler: värdena är alltid diskreta (heltal).

Nominalskalan används för att kategorisera värden utan rangordning, till exempel i frågan om kön och i frågan om skola/län.

Ordinalskalan innebär en rangordning av värdena och används vid attitydfrågorna.

Univariat analys: variationer och andra egenskaper hos en variabel.

Bivariat analys: korrelationen mellan två variabler, till exempel genom korstabulering, när båda variabler är kvalitativa.

Variation: det mönster en variabel uppvisar i fråga om olika mätvärden eller antal observationer.

Fördelning: preciserar variationen genom att den talar om hur många observationer vi har hos en variabel.

Typvärde: centralmättet, det vill säga tyngdpunkten eller centraltendensen i fördelningen, i nominal- och ordinalskalor.

Spridningen: anger hur väl samlade våra observationer är kring fördelningens tyngdpunkt.

5.8.2. Öppen fråga – kvalitativ analys

Den öppna frågan i enkäten har analyserats kvalitativt. En kvantitativ analys med procentandel

skulle kunna bli missvisande eftersom resultatet i just denna fråga inte kan generaliseras till att gälla för hela populationen. Anledningarna till det är att den öppna frågan inte har några förbestämda alternativsvar samt att endast 27 % av respondenterna valde att svara på den frågan.

En tematisk analys enligt Widerberg (2002) har gjorts. Vid val av teman kan forskaren utgå ifrån empirin, teorin eller framställningsformen. Även en kombination av dessa förhållningssätt kan förekomma, ofta med tonvikt på någon av dem (Widerberg, 2002). Tonvikten i denna studies analys har legat på empirin, men även teorin har varit viktig. Teman har hämtats ur det empiriska materialet, det vill säga de skrivna svaren, med teorin i bakgrunden. Sedan har citaten sorterats utifrån dessa teman.

5.9. Bortfallsanalys

Hela populationen består av 44,7% kvinnor samt 55,3% män. Individerna som valde att delta i studien består av 45,5% kvinnor samt 54,5% män. Könen anses således vara jämnt representerade.

I det insamlade data blev frekvensfördelningen mellan Sveriges olika län lik fördelningen i hela populationen. Enligt tabell 2 kan vi se att skillnaden mellan ett läns frekvens i det insamlade data och samma läns frekvens i hela populationen räknat i procent inte överstiger 1 procentenhet i 17 av Sveriges 21 län.

Det finns två län som är något underrepresenterade i studien, nämligen Uppsala som utgör 3,8 % av populationen men 2,5 % av mitt datamaterial och Västerbotten som utgör 3,8 % av populationen men 1,5 % av mitt datamaterial. Två andra län är något överrepresenterade, nämligen Jönköping som utgör 4,1 % av populationen men 5,9 % av datamaterialet samt Skåne som utgör 10,8% av populationen men 14,4% av datamaterialet. Skåne är det län som sticker ut med den största skillnaden mellan det insamlade data och populationen, en skillnad på 3,6 procentenheter. Det väcker frågan om kulturskolecheferna i Skåne kan ha varit allmänt mer positiva till att delta i undersökningen eftersom studien är knuten till ett lärosäte i Skåne.

Slutsatsen av bortfallsanalysen är att skillnaderna är så små att de med stor sannolikhet inte påverkar resultatet. Konsekvensen av det är att det är möjligt att uttala sig om hela populationen utifrån resultatet.

Tabell 2: Bortfallsanalys

	Frekvens i hela populationen	Procent i hela populationen	Frekvens i deltagande populationen	Procent i deltagande populationen
Blekinge	6	1,8	4	2,0
Dalarna	17	5,0	11	5,4
Gotland	1	,3	1	,5
Gävleborg	9	2,6	4	2,0
Halmstad	8	2,3	3	1,5
Jämtland	9	2,6	5	2,5
Jönköping	14	4,1	12	5,9
Kalmar	10	2,9	7	3,5
Kronoberg	9	2,6	6	3,0
Norrbottn	13	3,8	6	3,0
Skåne	37	10,8	29	14,4
Stockholm	48	14,0	27	13,4
Södermanland	11	3,2	6	3,0
Uppsala	13	3,8	5	2,5
Värmland	15	4,4	11	5,4
Västerbotten	13	3,8	3	1,5
Västernorrland	9	2,6	4	2,0
Västmanland	9	2,6	4	2,0
Västra Götaland	61	17,8	36	17,8
Örebro	16	4,7	8	4,0
Östergötlands län	14	4,1	8	4,0
Total	342	100,0	200	99,0
Missing value			2	1,0
Total			202	100,0

5.10. Etiska överväganden

Enligt Bjørndal (2002) bygger många etiska diskussioner både från Sokrates tid och från vår egen tid på Bibelns ”gyllene regel” om att ”man ska göra mot andra vad man vill att de ska göra mot en själv”. Etiska överväganden är en viktig aspekt i kvalitativ forskning då forskaren studerar levande människor. Respekt för den enskildes integritet lyfts fram av både Bjørndal (2002) och Kvale och Brinkmann (2009).

Respondenterna informerades i första meddelandet (se kapitel 11) att undersökningen inte är anonym. Forskaren kan se exakt vem som har svarat och vilken institution varje individ tillhör.

Därigenom kan det enklare göras en bortfallsanalys som bygger på köns- geografiskt tillhörighet. Samtidigt minimeras risken för att en individ svarar på enkäten mer än en gång, en risk som annars bör tas med i beräkning vid online undersökningar enligt Bryman (2012). Frånvaron av anonymitet kan dock ha vissa nackdelar. Den kan eventuellt ha haft en avskräckande effekt vilket kan ha lett till en lägre svarsfrekvens än vid en helt anonym enkät. Den andra nackdelen kan vara att vissa respondenter inte känner sig bekväma för att svara helt ärligt. Eftersom svarsfrekvensen ändå blev tillräckligt hög för att kunna generalisera resultaten har frånvaron av anonymitet sannolikt inte haft en inverkan på resultatet. För att skydda respondenterna konfidentialitet har svaren redovisats i sammanställd form och citaten har avpersonifierats så inga namn, institution, kön eller geografiskt läge återfinns i resultatet. Detta har även förtydligats för respondenterna i den tredje påminnelsen (se kapitel 11) vilket troligtvis minimerade en eventuell rädsla för offentlighet, samt i tackbrevet.

Vid enkätutformningen övervägdes olika sätt att kategorisera kön på. Eftersom respondenterna inte är anonyma för forskaren och dessutom svarar på enkäten i egenskap av chefer valdes att endast ha med juridiskt kön, det vill säga man eller kvinna. På så sätt aktualiseras inte deras könsidentitet som fråga i undersökningen.

En respondent frågade särskilt om just konfidentialiteten varpå svaret utformades enligt det som beskrivs i detta avsnitt.

6. Resultat och diskussion

Detta kapitel är ett resonerande resultat, vilket innebär att både de kvantitativa och de kvalitativa resultaten presenteras med forskarens egna resonemang. Beslutet att föra diskussionen i direkt anslutning till resultatet och inte i ett separat kapitel avser att öka överskådligheten. Först presenteras den kvantitativa analysen och därefter den kvalitativa men resonemangen förs så att delarna i vissa fall sammanlänkas. Analysen anknyter till tidigare forskning och anlägger ett sociokulturellt perspektiv.

6.1. Kvantitativ analys

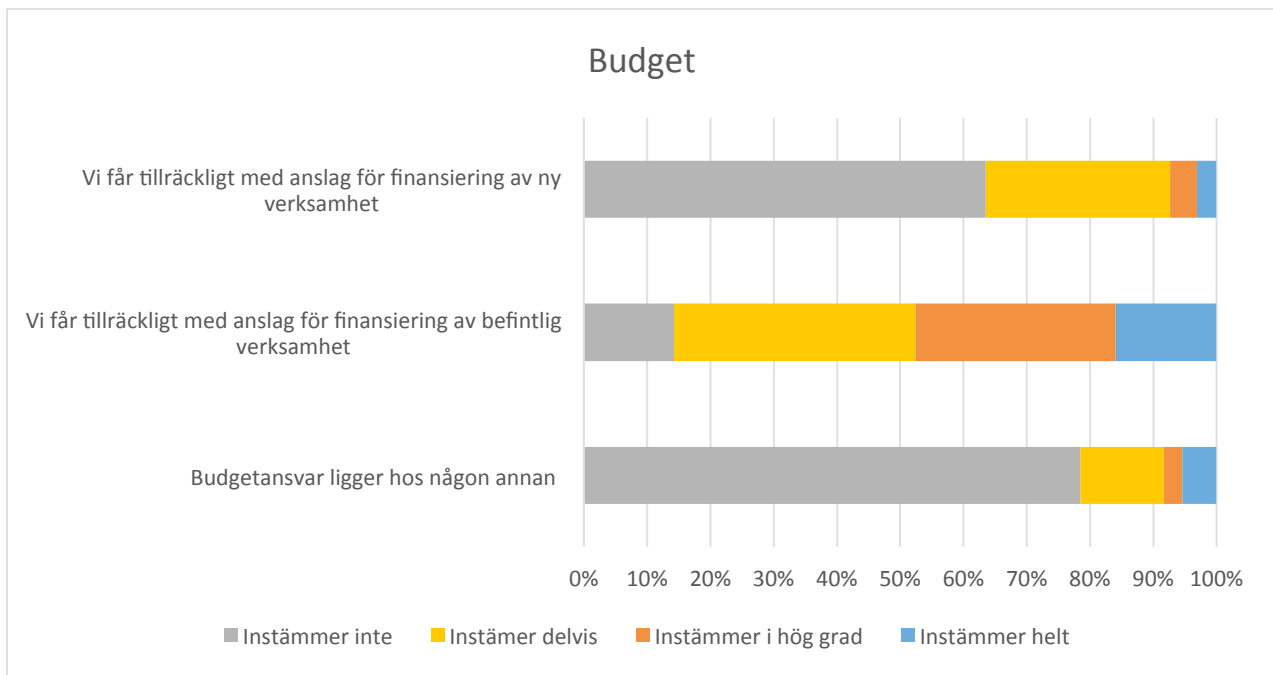
Den mest exakta informationen fås när resultatet presenteras i tabellform, men även stapeldiagram kan vara ett alternativ (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen, 2010). Både tabeller och stapeldiagram används i studien. Vissa gånger sammanställs variabler i liggande fraktionsstapel (med procentdelar) för bättre överskådlighet.

Det som presenteras i resultatet är inte det råa datamaterialet som visade sig vara av betydande storlek. Här lyfts fram det som särskilt närmar sig undersökningens syfte och dess forskningsfrågor. Övrigt datamaterial kommer att sparas och användas i en kommande doktorsavhandling.

Begreppen som används i resultatet definieras i kapitel 7.6. "Dataanalys".

6.1.1. Ekonomi

Enkätfråga nummer 2 lyder "Vad anser ni om er budget?" Respondenten uppmanas ta ställning i förhållande till tre olika påståenden. Första påståendet är "vi får tillräckligt med anslag för finansiering av ny verksamhet" med svarsalternativen "instämmer inte", "instämmer delvis", "instämmer i hög grad" samt "instämmer helt". Figur 1 visar på samstämmighet mellan respondenterna. Hela 63 % instämmer inte medan endast sammanlagt 7 % av respondenterna instämmer helt eller i hög grad. Statistiken fastställer kommentarerna i den öppna frågan (se kvalitativ analys) där flera respondenter efterlyser bättre resurser för verksamhetsutveckling för att bättre motsvara samhällets förväntningar på institutionen.

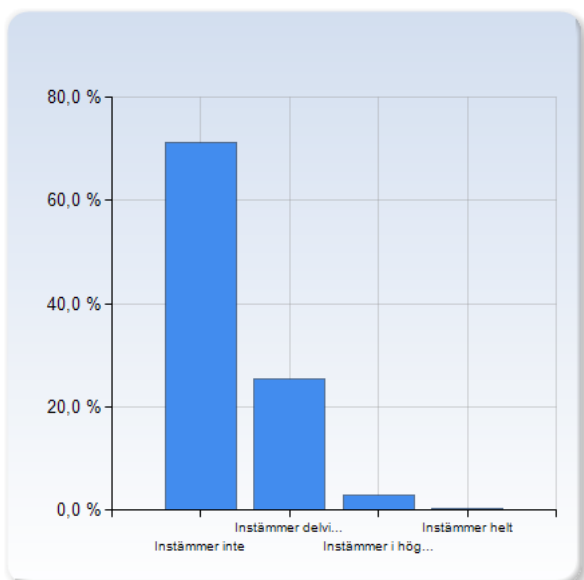
Figur 1: Budget

Figur 1 visar även att det är större spridning i påståendet ”Vi får tillräckligt med anslag för finansiering av befintlig verksamhet.” Typvärdet är 2 (instämmer delvis) men samtidigt är 62 % av svaren koncentrerade till instämmer helt eller i hög grad (jämfört med motsvarande 7 % på ny verksamhet) vilket visar att Kulturskolecheferna är mer positiva till budgeten de har att röra sig mer gällande redan etablerad verksamhet än gällande ny verksamhet.

Tredje budgetpåståendet som även det har samma svarsalternativ som föregående påståenden lyder ”Budgetansvar ligger hos någon annan”. Endast 8 % har svarat instämmer helt eller instämmer i hög grad. Så många som 79 % svarar instämmer inte vilket stärker validiteten samt reliabiliteten i de föregående påståenden eftersom det bekräftar att informationen som mäts ligger inom respondenternaans ansvarsområde.

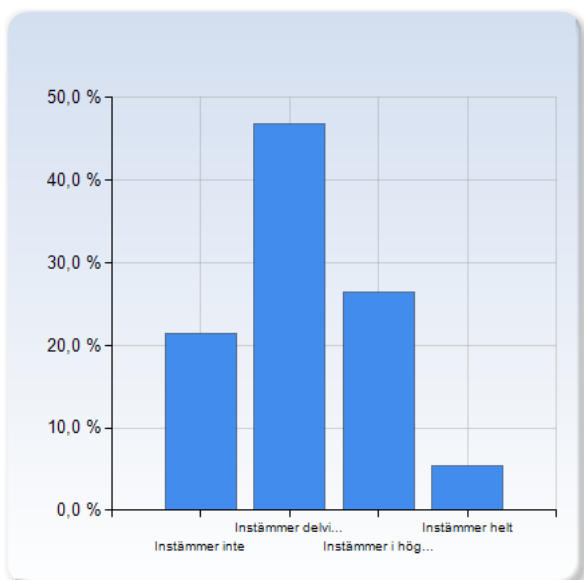
6.1.2. Marknadsetetik

Ett överraskande resultat i studien är att endast 3,5 % av Kulturskolecheferna instämmer helt eller i hög grad med citatet: ”marknadsetetiken kommer att tömma Kulturskolorna på kunskaper” (se figur 4). Citatet som är taget från Holmbergs (2010) slutsats får därmed ej stöd från de flesta Kulturskolecheferna. Följande stapeldiagram illustrerar detta.

Figur 4: ”Marknadestetiken kommer att tömma musik-/Kulturskolorna på kunskaper”

Trots detta instämmer inte ens hälften av Kulturskolecheferna helt eller i hög grad med meningen: ”vår Kulturskola kommer alltid att stå sig bra oavsett marknaden”, vilket stödjer Holmberg (2010) och Lilliedahl (2010) som hävdar att marknadestetiken har en omfattande påverkan på Kulturskolorna (se figur 5). Kulturskolecheferna verkar således känna en viss osäkerhet gentemot marknadens påverkan på Kulturskolan men anser inte att den tömmer Kulturskolan på kunskaper. Detta illustreras i följande stapeldiagram. Typvärdet är 2, det vill säga alternativet instämmer delvis.

Figur 5: Vår musik-/Kulturskola kommer alltid att stå sig bra oavsett marknad

Vid en korstabulering av de föregående två variablerna syns följande samband.

- 100 % av de som ”instämmer helt” i att den egna Kulturskolan kommer att stå sig bra

oavsett marknad instämmer inte i att marknaden kommer att tömma Kulturskolan på kunskaper. Korrelationen mellan svaren visar på en hög intern reliabilitet.

- ✚ I gruppen som svarat ”instämmer i hög grad” på första frågan är motsvarande siffra fortfarande påtagligt hög, nämligen 77,4% av dem har svarat ”instämmer inte” i andra fråga.
- ✚ Av de som svarat ”instämmer delvis” på första frågan det 70,2% som svarat ”instämmer inte” på andra.
- ✚ Slutligen av dem som svarat ”instämmer inte” på första frågan är den 58,2% som svarat ”instämmer inte” även i andra frågan. Siffran är således lägre men fortfarande relativt hög.

Tabell 3 illustrerar korstabuleringen.

Tabell 3: Korstabulering ”Marknadestetiken kommer att tömma musik-/Kulturskolorna på kunskaper” * ”Vår musik-/Kulturskola kommer alltid att stå sig bra oavsett marknad”

Vad tror ni om framtiden? – Marknadestetiken kommer att tömma musik-/Kulturskolorna på kunskaper *

Vad tror ni om framtiden? – Vår musik-/Kulturskola kommer alltid att stå sig bra oavsett marknad

Crosstabulation

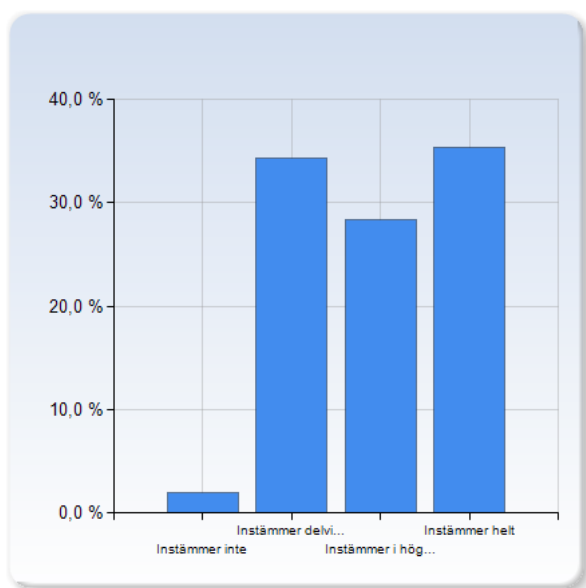
		Vad tror ni om framtiden? – Vår musik-/Kulturskola kommer alltid att stå sig bra oavsett marknad					Total	
		Instämmer inte	Instämmer delvis	Instämmer i hög grad	Instämmer helt	Missing values		
Vad tror ni om framtiden? – Marknadestetiken kommer att tömma musik-/Kulturskolorna på kunskaper	Instämmer inte	Count 25	66	41	11	0	143	
		% within Vår musik-/Kulturskola kommer alltid...	58,1%	70,2%	77,4%	100,0%	0,0 %	70,8%
	Instämmer delvis	Count 15	25	11	0	0	51	
		% within Vår musik-/Kulturskola kommer alltid...	34,9%	26,6%	20,8%	0,0 %	0,0 %	25,2%
	Instämmer i hög grad	Count 3	2	1	0	0	6	
		% within Vår musik-/Kulturskola kommer alltid...	7,0 %	2,1 %	1,9 %	0,0 %	0,0 %	3,0 %
	Instämmer helt	Count 0	1	0	0	0	1	
		% within Vår musik-/Kulturskola kommer alltid...	0,0 %	1,1 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,5 %
	Missing value	Count 0	0	0	0	1	1	
		% within Vår musik-/Kulturskola kommer alltid...	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	100,0%	0,5 %
Total	Count	43	94	53	11	1	202	
	% within Vår musik-/Kulturskola kommer alltid...	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

6.1.3. Kulturarv

Enkäten innehåller en fråga (se fråga 9 i bilaga 1) där respondenterna ombedes ta ställning till olika argument för Kulturskolans existens.

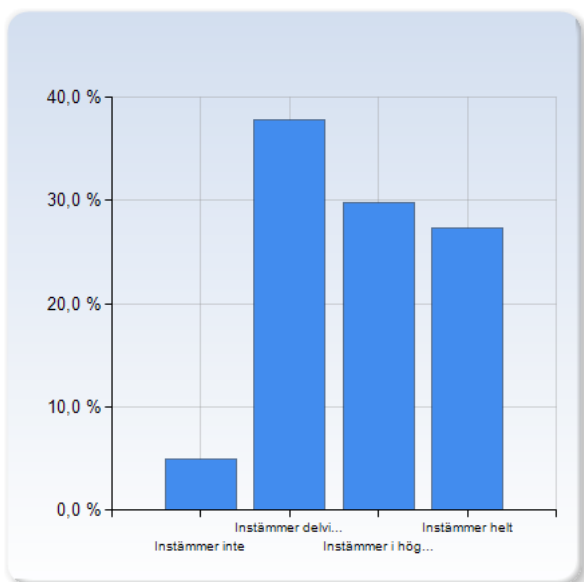
Figur 6 visar att endast 2 % svarar ”instämmer inte” medan 35 % svarar ”instämmer helt” till

argumentet ”kulturarvet måste hållas levande.” Om vi grupperar svaren svarar 36 % ”instämmer inte” eller ”instämmer delvis” medan 64 % svarar ”instämmer i hög grad” eller ”instämmer helt”. Den övervägande majoriteten svarar positivt på argumentet. I nästa resultatdel, det kvalitativa resultatet, beskrivs hur detta argument verkar ha upplevts provocerande av vissa respondenter, vilket understryker att trots att en majoritet ställer sig bakom det är det argumentet inte helt oproblematiskt för alla individer. Dessutom ifrågasätts själva begreppet kulturarv av några enstaka respondenter. Svaren i den kvalitativa delen är viktiga på individnivå men påverkar ej generaliserbarheten i den kvantitativa delen.

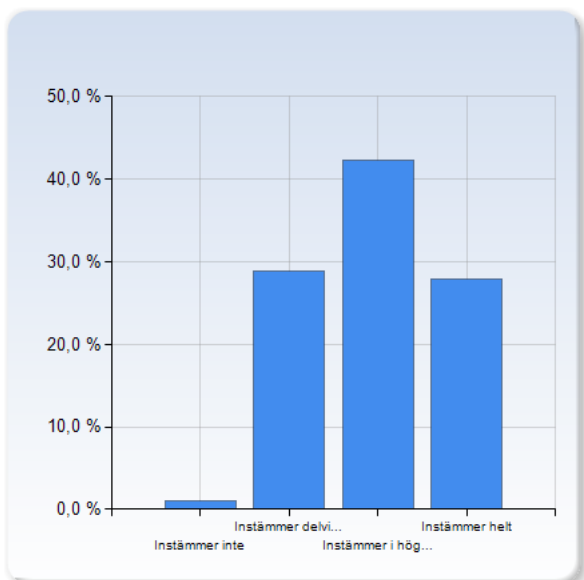
Figur 6: ”Hur ställer ni er till följande argument för musik-/Kulturskolors existens i Sverige? Kulturarvet måste hållas levande”

Ett annat argument som respondenterna ombedes ta ställning till i samma fråga lyder ” Barn och ungdomar måste få ett alternativ till den kommersiella musiken” (figur 7). Detta är enda gången musik nämns i enkäten utan att få sällskap av andra estetiska ämnen vilket diskuteras i den kvalitativa resultatdelen under ”enkätkritik”. Typvärdet är 2 (”instämmer delvis”) med 38 % av svaren. Spridningen är relativt stor till höger om tyngdpunkten. Samstämmigheten är således inte självklar i den frågan.

Figur 7: Barn och ungdomar måste få ett alternativ till den kommersiella musiken

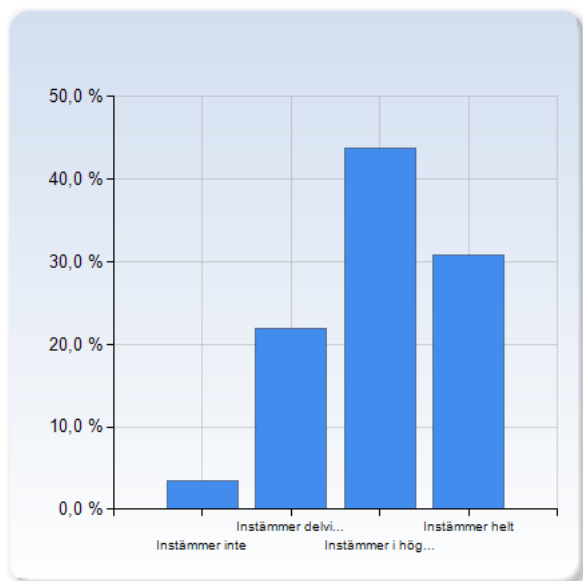
Enkätfrågan ”undervisningen i kulturämnen har som grundläggande funktion att...” resulterade i följande utifrån två underfrågor. Endast 1 procentenhet av respondenterna valde alternativet ”instämmer inte” i förhållande till påståendet ”... att presentera kultur som är okänd för eleverna”. Typvärdet är 3 med 42 % på som ”instämmer i hög grad”. Drygt 70 % av svaren ligger samlade på ”instämmer i hög grad” samt ”instämmer helt”. Resultatet tyder på att inte endast kultur som eleverna redan känner till bör presenteras för eleverna.

Figur 8: presentera kultur som är okänd för eleverna

Underkategorin ”ge eleverna fördjupad kunskap om den kultur som finns i deras vardag” visar

på liknande resultat. Även här ligger tyngdpunkten (på 44 %) på ”instämmer i hög grad”. Resultatet tyder på att elevernas vardagskultur anses vara lika viktig som kultur som eleverna inte känner till.

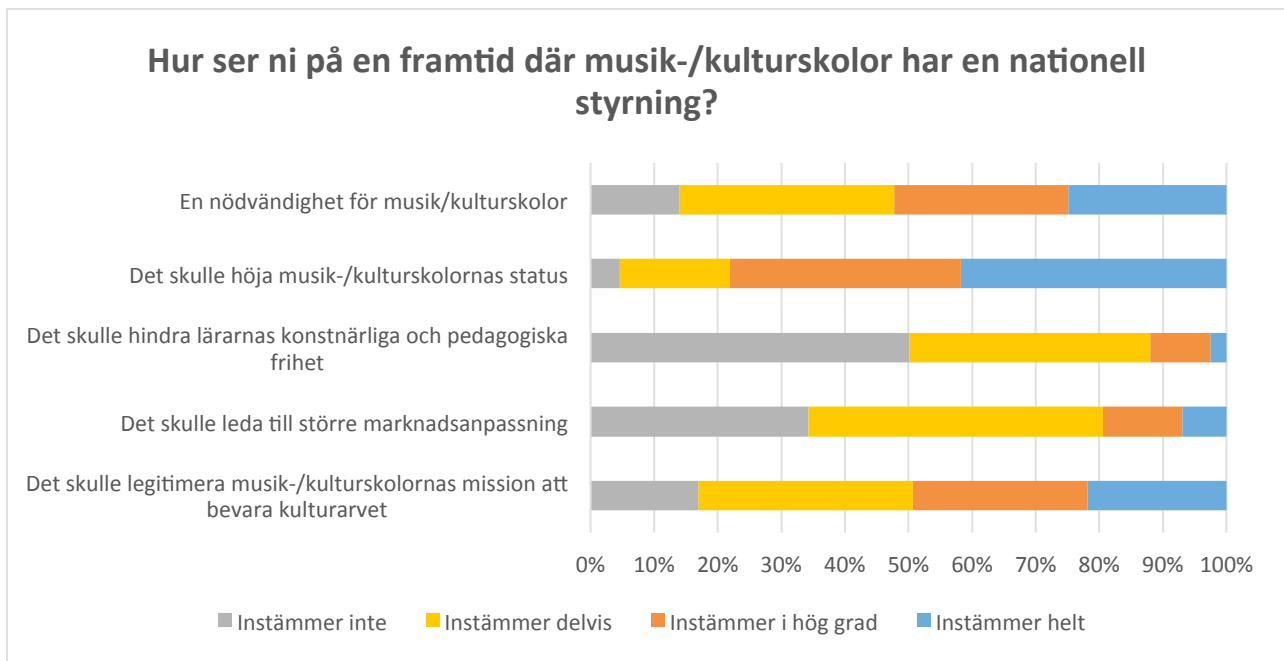

Figur 9: ge eleverna fördjupad kunskap om den kultur som finns i deras vardag

6.1.4. Nationell strategi

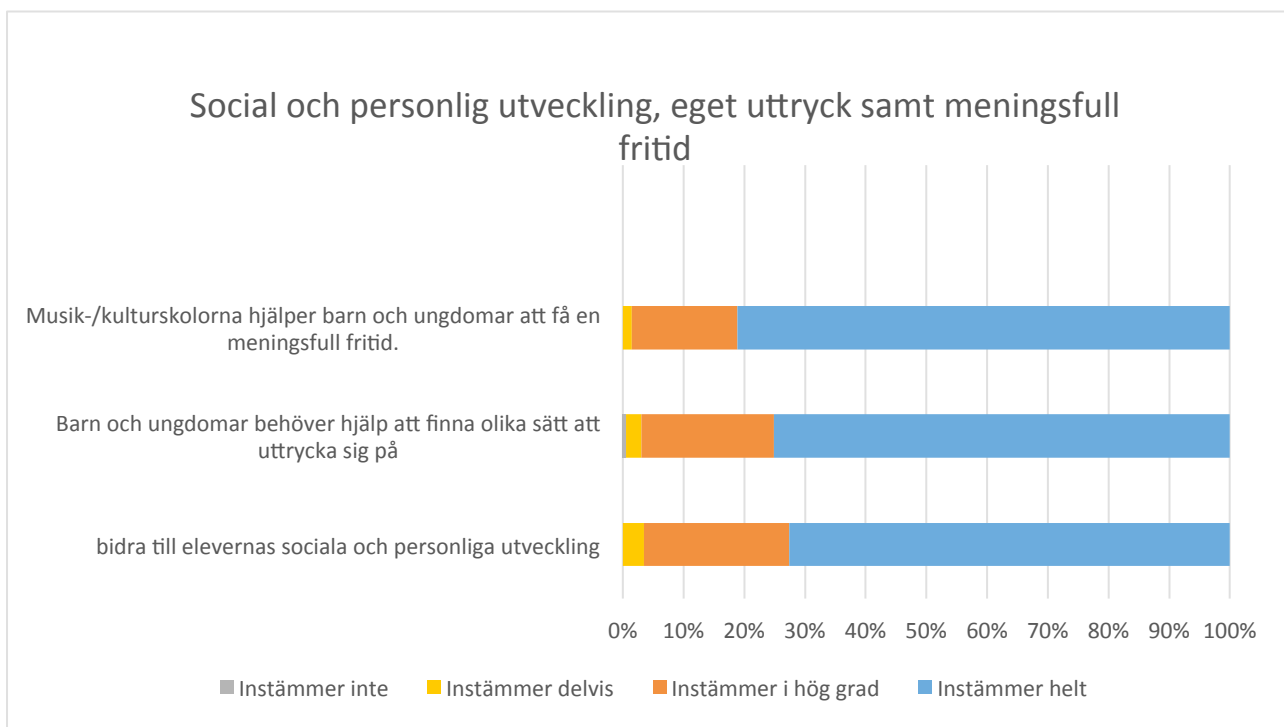
Frågorna om en framtid där Kulturskolorna har en nationell styrning visade en del intressanta resultat. Det finns inte en påtaglig konsensus bland Kulturskolecheferna när det gäller nödvändigheten av en sådan styrning, även om lite mer än hälften av Kulturskolecheferna svarat ”instämmer i hög grad” eller ”instämmer helt” ett resultat som inte stödjer Holmberg (2010) som menar att en tydligare styrning av Kulturskolan behövs. Inte heller gällande en nationell strategi som ett sätt att legitimera Kulturskolornas mission att bevara kulturarvet finns en tydlig konsensus. Detta illustreras av figur 10 där det finns en stor spridning i deras svar. Typvärdet i båda variabler är 2, vilket innebär att de flesta respondenterna svarar alternativ 2, men även om det alternativet har flest svar uppgår de inte ens till 40 % av respondenterna.

Figur 10 illustrerar däremot en mycket bättre konsensus samt överensstämmelse med samma slutsats av Holmberg (2010) i följande aspekter. De flesta Kulturskolecheferna (79 %) instämmer i hög grad eller helt i påståendet att en nationell strategi skulle höja Kulturskolornas status. Endast 22 % instämmer i hög grad eller helt i påståendet att det skulle hindra lärarnas konstnärliga och pedagogiska frihet. Endast 19,5% instämmer i hög grad eller helt i att det skulle leda till större marknadsanpassning.

Figur 10: Nationell styrning

6.1.5. Kulturskolans samhällsfunktioner

Figur 11: Social och personlig utveckling, eget uttryck samt meningsfull fritid

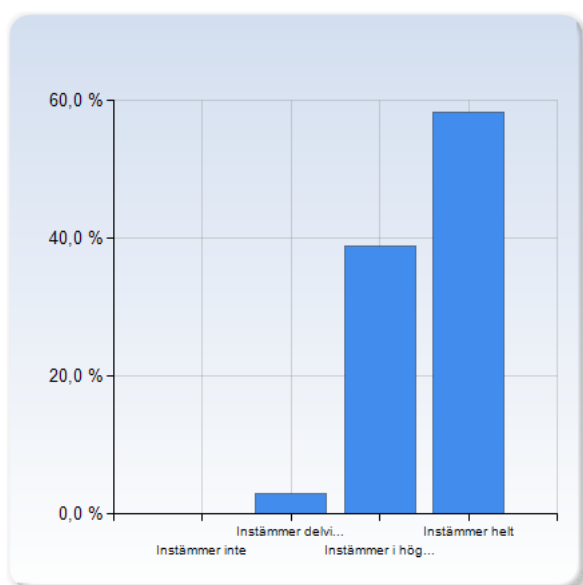
Tre olika variabler syns i diagrammet i figur 11 som alla relaterar till institutionen Kulturskolans potentiella samhällsfunktioner. Variablerna motsvarar följande enkätfrågor:

- ✚ ”Undervisningen i kulturämnen har som grundläggande funktion att: bidra till elevernas sociala och personliga utveckling”
- ✚ ”Barn och ungdomar behöver hjälp att finna olika sätt att uttrycka sig på”
- ✚ Musik-/Kulturskolorna hjälper barn och ungdomar att få en meningsfull fritid.

Samstämmigheten är hög bland respondenterna och mellan de olika variablerna vilket tydliggörs vid grupperingen av variablerna i ett enda diagram. Att bidra till elevernas personliga och sociala utveckling, att hjälpa de att finna olika sätt att uttrycka sig på samt att hjälpa dem att få en meningsfull fritid är viktiga funktioner som en Kulturskola fyller i samhället enligt kulturskolecheferna.

Trots att den första frågan i summeringen innehåller två frågor i en, vilket kunde ha uppmärksamrats och undvikits för reliabilitetens skull, är samstämmigheten ändå hög. Det kan betyda att Kulturskolecheferna inte gör skillnad på social och personlig utveckling som Kulturskolans ansvarsområde i samhället.

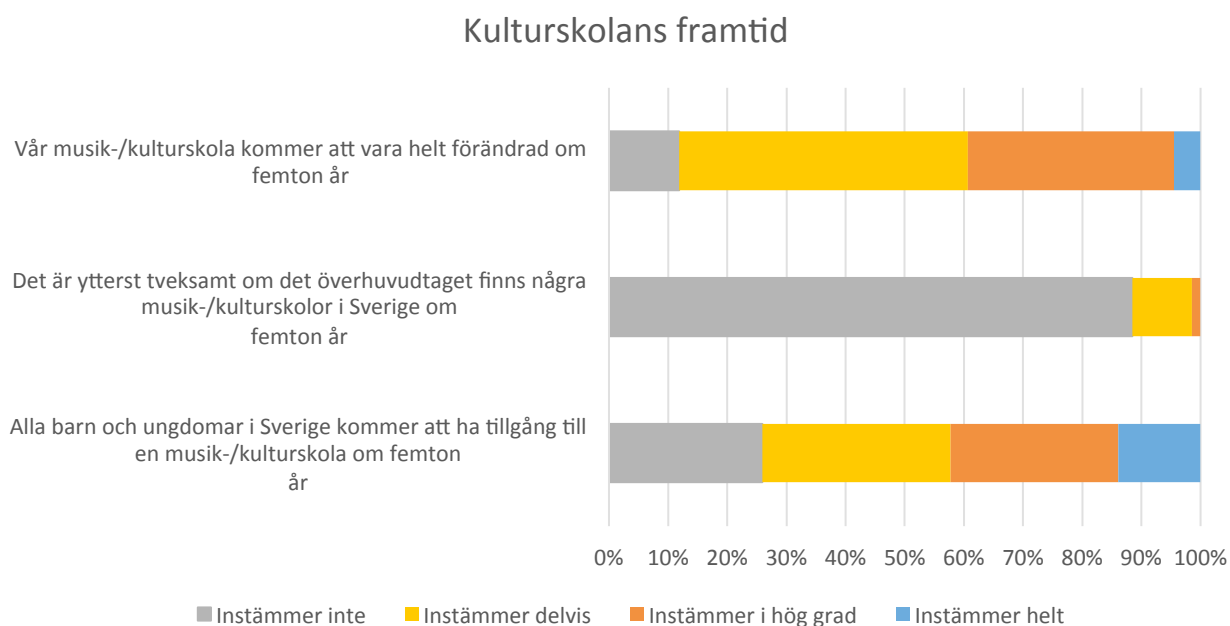
6.1.6. Lärarnas roll

Figur 12: Lärarnas kunskaper tas tillvara i vår musik-/Kulturskola.

Inte en enda Kulturskolechef svarar ”instämmer inte” på att lärarnas kunskaper tas tillvara i den egna Kulturskolan (figur 12). Spridningen är inte stor i denna fråga. Tyngdpunkten ligger tydligt på de positiva svaren där 97 % instämmer i hög grad eller instämmer helt i det påståendet. Resultatet stödjer inte Holmbergs (2010) slutsats att lärarnas kunskaper inte tas tillvara.

6.1.7. Kulturskolans framtid

Figur 13: Kulturskolans framtid

Figur 13 visar resultatet i tre olika frågor som alla berör Kulturskolans möjliga framtid. Det råder ingen tvekan om att Kulturskolorna kommer att finnas kvar om femton år enligt Kulturskolecheferna. Påståendet att den egna Kulturskolan kommer att vara helt förändrad om femton år visar större svarsspridning. Drygt 40 % instämmer i hög grad eller helt i påståendet. Störst svarsspridning visar påståendet ”alla barn och ungdomar i Sverige kommer att ha tillgång till en musik-/Kulturskola om femton år” med cirka 25 % svar på varje svarsalternativ.

6.2. Kvalitativ analys

Den öppna frågan i slutet av undersökningen ”Vill ni tillägga något?” öppnade verkligen upp för oväntade aspekter.

Som beskrivet i 6.6. (dataanalys) är svaren i denna fråga inte generaliserbara, men de visar på aspekter som är av största vikt för de enskilda respondenterna. Möjligtvis är de viktiga även för verksamheterna de representerar eftersom respondenterna väljer att skriva om just dem.

De följande nio stycken teman har utkristalliserats ur det empiriska materialet med teorin i bakgrunden. Respondenterna utsagor återberättas i löpande text för att understödja deras konfidentialitet. Några citat används för att de ska få sina ”röster hörda” samt för att försöka framhäva den äkta känsla i deras uttryck.

6.2.1. Kulturarv och marknadsestetik

Motsättningar mellan kulturarv och marknadsestetik kan utläsas i flera svar. En respondent skriver: ”Vi tror på att i grunden ha traditionella orkestrar och körformer...” och en annan hävdar att ”De traditionella orkesterinstrumenten är på nedgång, de stora orkestrarna finns inte längre”. Detta beskrivs som tråkigt men som en verklighet de måste förhålla sig till.

Att ”vi” måste anpassa oss efter de behov som finns idag är en återkommande synpunkt hos flera respondenter, vilket bekräftar tidigare forskning (Brändström & Wiklund, 1995; Holmberg, 2005; Lilliedahl, 2007) i påståenden att marknaden får en allt större påverkan på verksamhetens innehåll. Åsikten delas dock inte av alla och den nämnda forskningen får stark kritik av en respondent som skriver: ”Att marknadsestetiken skulle tömma musik/Kulturskolorna på kunskaper - vilka kunskaper och hos vem kan man undra?” Att marknadsestetiken tömmer Kulturskolorna på kunskaper upplevs troligtvis som provocerande av många men frågor som kunnat upplevas som kontroversiella har inte undvikits om det funnits stöd för dem i tidigare forskning. Det hade varit intressant att få ta del av den respondentens tankar kring denna fråga. En respondent som delar de nämnda forskares slutsatser skriver på följande sätt: ”Vi kan inte heller nå alla elever med allt. Risken finns då att allt utarmas. Dock ska vi givetvis vara tillgängliga för alla och presentera vår verksamhet för alla vilket också sker i vår kommun.” Citatet tyder på en oro för att kunskaper kan försvinna när Kulturskolan försöker anpassa allt till alla. Samma respondent fortsätter: ”Tummar vi på kvaliteten är vi sålda till en marknad som kommer att ta alla godbitarna som är kommersiellt gångbara.” vilket återigen bekräftar marknadens allt större påverkan.

En kulturskolechef verkar uppenbart provocerad av karaktären av enkätfrågorna beträffande kulturarv och marknadsestetik och ställer följande frågor:

- ✚ ”Vad menas med utbildade skickliga kulturutövare? Vi utbildar barn och unga vad de sedan blir eller inte blir är upp till dom. Vi är inte intresserade av att bedriva en elitskola.”
- ✚ ”Kulturarvet måste hållas levande? Det vi gör idag bygger på det vi gjorde igår och på det viset förs det vidare, det är bra att känna till arvet för alla kulturer för att förstå sin samtid men i vilken utsträckning det hålls levande?”

Frågorna känns ytterst relevanta. Beträffande den första frågan verkar Kulturskolechefen likställa skickliga kulturutövare med professionella kulturutövare eftersom vederbörande förklarar att det är upp till eleverna vad de blir. Frågan avser dock skicklighet och inte professionalitet. Det intressanta här är att den kulturskolechefen verkar dra en skiljelinje mellan att vara amatör och att vara skicklig. Om inte Kulturskolorna ska ha uppdraget att utbilda unga till skickliga utövare av konstnärliga ämnen bör vi utreda vilken institution ska ha det uppdraget. Påståendet att ”det är upp till ungdomarna vad de sedan blir” låter självklart men om ungdomarna ska ha möjlighet att välja en

professionell bana inom konstnärliga ämnen behöver de ha utbildats till skickliga utövare.

Den andra frågan om kulturarvet utvecklar kulturskolechefen på ett intressant sätt. Påståendet att det är bra att känna till arvet för alla kulturer för att förstå sin samtid är viktigt. Om det verkligen är möjligt att känna till arvet för precis alla kulturer kan ifrågasättas, men tanken att känna till olika kulturers arv för att förstå sin samtid är tilltalande och i linje med tankar om demokrati och acceptans i samhället. Det är möjligen det Kulturskolan ska fokusera på istället för att fokusera på ”ett” kulturarv. Olika kulturarv kan möjligen hållas levande.

Samma Kulturskolechef utvecklar sina resonemang och hävdar att ökade resurser skulle möjliggöra en modernare verksamhet som appellerar till fler och som bättre stämmer överens med det faktiska läget idag. Vederbörande bekräftar marknadens påverkan på verksamheten och ser den som något positivt som vi bör anpassa oss efter. Vikten av att kunna nå ut till fler framhävs här och även resursbehovet.

En respondent berättar att endast en liten andel av sin verksamhets elever vill ägna sig åt klassisk musik och att det måste accepteras. Här ses klassisk musik som kulturarv och som intressant för en mindre målgrupp, i linje med Tivenius (2008) konservatoriediskurs och med mitt resonemang om hur begreppet är vedertaget inom institutionen.

Ytterligare en respondent ställer sig frågande till om det verkligen är Kulturskolornas främsta uppgift att föra kulturarvet vidare. Eleverna bör själva välja inriktning och de flesta väljer inte exempelvis klassisk musik eller klassisk balett.

6.2.2. Elevinflytande och demokrati

En kulturskolechef skriver om Kulturskolans deltagande i ett större demokratiprojekt.

Vederbörande förklarar att det syftar till att öka elevernas inflytande vilket anses viktigt för institutionens framtid.

En annan respondent beskriver att ”... rörligheten bland eleverna är mycket större” vilket kan tyda på ett större elevinflytande där eleverna själva väljer och byter mellan aktiviteterna i större utsträckning. Elevernas valfrihet anser respondenten vara viktig och nödvändig om Kulturskolan ska finnas kvar i framtiden.

6.2.3. Tillgänglighet

”För oss är det viktigt att en stor andel av barn/ungdomar engagerar sig i Kulturskolan vilket också är politiskt uttalat.” Det citatet som visar på att Kulturskolan ska vara tillgänglig motsvarar även verkligheten i samma kommun enligt respondenten.

En annan respondent har en kommentar beträffande enkätfrågan om ökad tillgänglighet för

familjer med låg socioekonomisk status. Vederbörande förklarar att avgiftsfrihet inte är tillräckligt för ökad tillgänglighet utan andra insatser, som samarbeten med andra parter behövs för att nå nya målgrupper. Samma respondent önskar även "... att musikskolor ska ges möjlighet att bli Kulturskolor så att utbudet för barn och unga ökar=FRISKVÅRD". I ljuset av att många musikskolor i landet redan blivit Kulturskolor vore det intressant att undersöka huruvida den musikskolan inte har samma möjlighet. Citatet tar dessutom en intressant vändning när det avslutas med att Kulturskolor är lika med friskvård. Detta är enda gången i hela resultatet som ordet friskvård nämns varför citatet kan betraktas som särskilt iögonfallande, förutom att respondenten skriver ordet i versaler. Det skulle vara intressant att ställa följdfrågor kring dessa tankar.

En respondent framhäver att den egna Kulturskolan har låg avgift i den frivilliga verksamheten medan en annan berättar att de kommer att bli helt avgiftsfria.

En kulturskolechef berättar att de har "alla typer av elever även elever med funktionshinder" men att de inte har några särskilda kurser för dessa elever. Det är enda gången elever med funktionshinder nämns i resultatet. Ingen väljer att berätta om verksamhet för elever med funktionsnedsättningar.

På en annan Kulturskola ges även korta kurser på helger och lov vilket gör att de kan erbjuda en mängd ämnen. En reflektion kring det är att tillgängligheten borde öka därigenom eftersom kortkurser kan attrahera andra elevgrupper och dessutom fler elever om kurserna ges många gånger.

Detta avsnitt avslutas med resonemang kring följande citat: "Vi kan inte heller nå alla elever med allt. Risken finns då att allt utarmas. Dock ska vi givetvis vara tillgängliga för alla och presentera vår verksamhet för alla vilket också sker i vår kommun". Citatförfattaren berättar även om flera projekt, konserter och föreställningar med vilka Kulturskolan faktiskt når alla elever i kommunen. Det intressanta med det citatet är att det verkar motsägelsefullt vid första anblick men vid närmare eftertanke står det klart var den kulturskolechefen står: verksamheten ska nå inte mindre än alla skolelever i kommunen med någon form av verksamhet, men alla verksamheter inom en Kulturskola kan inte finnas tillgängliga för alla. Citatet kan nästan fungera som ett "recept" på hur Kulturskolan kan göras tillgänglig för alla. Den kulturskolechefen skulle troligtvis kunna bidra till många Kulturskolors utveckling på den punkten genom att berätta om sitt koncept. Konceptet finns redan i åtminstone en Kulturskola i form av Kulturgarantin där samtliga grundskoleelever i kommunala skolor nås varje skolår regelbundet av Kulturskolan med pedagogiskt arbete, upplevelser och fortbildning för klasslärare.

6.2.4. Nationell strategi

Temat "nationell strategi" är mycket omskriven i svaren med både positiva och negativa

ståndpunkter. Det är utifrån citaten tydligt att ämnet berör. Som en av kulturskolecheferna uttrycker det: ”frågan om nationell styrning är het och viktig”.

Bland de som är positiva till en nationell strategi finns följande motiveringar: kvalitetssäkring, höjd status, motverka nedskärningar, krav på att det ska finnas Kulturskola i alla kommuner, regional samordning och frågan om framtida utbildning för lärare. Motiveringarna är i linje med Kulturskolerådet (2015) och Fast Ehrlén (2014). De två sistnämnda motiveringarna återfinns ej i enkätfrågorna varför de öppnar upp för nya synvinklar. Särskilt frågan om lärarutbildning i förhållande till nationell styrning som en respondent uttrycker på följande sätt: ”Nationell styrning torde vara allra viktigast utifrån frågan om framtida utbildning för lärare vid Musik- och Kulturskolor.”

En respondent tror inte att ”någon nationell styrning av Musik- och Kulturskolorna är på gång” men är positiv till möjligheten att införa ett statligt bidrag till Kulturskolorna, vilket skulle ge en signal att verksamheten värderas.

Det finns de som uttrycker sig i mindre positiva ordalag om en eventuell nationell strategi. En respondent uttrycker oro för att undervisningen på skoltid skulle tas bort med en nationell strategi, vilket skulle innebära en halvering av verksamheten i vederbörandes fall. En kulturskolechef med ett annat angreppssätt menar att det inte blir enkelt om det skulle leda till att ställa om ”en verksamhet med långa och specialiserade utbildningar”. En tredje kulturskolechef anser att ”en nationell styrning bör hållas på samma nivå som Bibliotekslagen”. Enligt Sveriges Riksdag (2015) ansvarar bibliotekslagen för att ”biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning”. Enligt lagen ska varje kommun ha folkbibliotek. Lagen inbegriper även andra övergripande principer och riktlinjer. Om respondenten syftar på den övergripande karaktären, på demokratiprincipen eller på att verksamheten ska finnas på varje kommun är oklart.

Det finns även de som säger att frågorna om nationell styrning är ”svåra” eller till och med ”omöjliga” att besvara eftersom de inte varken vet vad en nationell strategi skulle innebära eller hur den skulle utformas. En respondent som säger sig vara kluven till frågan anser att ett nationellt uppdrag vore bra men utan för mycket styrning i syfte att bevara friheten och inspirationen hos eldsjälarna som jobbar i verksamheten.

En kulturskolechef som menar att det hittills inte funnits ”någon som helst antydning om vad som skulle stå i en sådan” ställer följande följdfrågor om en nationell strategi:

- ✚ Är det fritid eller skola?
- ✚ Är det för alla eller för vissa?
- ✚ Hur nära ordinarie skolväsende ska verksamheten vara?

- ✚ Ska det styras mot talangutveckling eller bredd?
- ✚ Grupper eller individ?
- ✚ Relationen till gymnasiet och dess estetiska utbildningar, och nedskärningarna på dessa?
- ✚ Vilken kompetens ska en lärare ha, ska den kunna undervisa klass vid sidan om?
- ✚ Vilka ämnen ska finnas?
- ✚ Vad är det kulturpolitiska uppdraget?
- ✚ Vad är kommunalt självstyre och vad ska vara lagstyrt?
- ✚ Vilka andra styrformer än lagar är lämpliga? Osv...

Frågorna är högst relevanta i denna debatt och flera av dem nämns i enkätfrågorna. Att innehållet i en eventuell nationell strategi verkar vara helt okänt för flera Kulturskolechefer är anmärkningsvärt. Det väcker frågan om huruvida en sådan strategi bör förankras hos de som leder verksamheten.

Kulturskolerådet har arbetat med dessa frågor och rimligen borde deras information ha nått Kulturskolorna.

6.2.5. Forskning

Vikten av aktuell forskning inom området återfinns i svaren hos två respondenter. Forskning behövs för att visa på betydelsen av verksamheten skriver en av dem. Den andra skriver: ”Vi hoppas att forskning om vikten av kreativa ämnen som musik, dans, drama, bild med mera ska få genomslag i skolan och i samhället i stort. Att förstå vad det ger barn och ungdomar i utveckling, att kreativa ämnen förstärker övrigt lärande i skolan och främjar självkänsla, motverkar mobbning.” Dessa två respondenter verkar samstämmiga gällande forskning som ett sätt att legitimera Kulturskolans verksamhet.

6.2.6. ”Snåltänk” eller kvalitet

Flera av respondenterna ansåg att det var viktigt att på den öppna frågan skriva om ekonomiska aspekter. En kulturskolechef berättar att de har musikskolechecksystem vilket gör att de inte har en budget i samma bemärkelse som övriga. En annan berättar att det är elevpeng i många kommuner. ”Helt andra förutsättningar för att bedriva verksamhet” uttrycker samma respondent. Checksystem och elevpeng områden som inte berörs av enkätfrågorna. Eftersom det endast är två respondenter som ens nämner begreppen är det inte möjligt att utröna några allmänna slutsatser kring det. Å andra sidan att två respondenter väljer att ta upp dessa specifika synpunkter trots att frågor om det inte ställdes tyder på att synpunkterna är av största vikt för de berörda och bör undersökas vidare.

Flera respondenter skriver om nedskärningar av anslagen, eller som en av dem uttrycker det: "Kulturskolorna har så mycket kompetens som inte får försvinna i ett snåltänk där dumheten tar över, vi behövs mer än någonsin!" Detta skulle kunna motverkas genom ett nationellt uppdrag enligt respondenten. En annan välkomnar det som vederbörande tror är på väg att hända, nämligen "någon form av villkorat statligt bidrag som faller ut om egenavgifterna inte överstiger någon summa alt. andel av budget".

En av de deltagande Kulturskolorna kommer att bli helt avgiftsfri inom en snar framtid, enligt en av respondenterna. Att endast ta bort avgiften räcker inte för ökad tillgänglighet för familjer med låg socioekonomisk status enligt en annan, utan andra insatser behövs. En respondent påpekar att ökade ekonomiska resurser skulle möjliggöra en modernisering av verksamheten för bättre överensstämmelse med dagens samhälle.

Kvalitet beskrivs i olika termer i svaren på den öppna frågan. Enligt en respondent diskuteras begreppet mycket. En kulturskolechef betonar vikten av att alltid ha några elevgrupper på hög nivå så att de fungerar som förebilder för andra. En annan respondent beskriver det som ett "krig" att kämpa för att behålla och bevara en god utbildning. Respondenten tror att nationella styrdokument skulle leda till att vissa kommuner skulle lägga sig på en mininivå av utbud. Ytterligare en respondent nämner kvalitet enligt följande citat: "Tummar vi på kvaliteten är vi sålda till en marknad som kommer att ta alla godbitarna som är kommersiellt gångbara".

Frågan om vad kvalitet innebär glider in på skillnaderna mellan att spela efter noter mot gehörsspel i ett av svaren. "Många musiklärare är mycket notbundna och har klara problem med gehörsspel eller att överhuvudtaget kunna uttrycka sig fritt på sitt instrument. En följd av detta blir ofta att deras elever nästan uteslutande får spela efter noter. Är detta kvalitet?" Intressanta synpunkter som endast tas upp av den respondenten. Resonemanget är viktigt i diskussioner av vad vi bedömer som kvalitet. En elev som nästan uteslutande spelar efter noter kan ha en mängd kvaliteter i sitt spel, men den eleven saknar kvaliteten att spela på gehör. Att kunna uttrycka sig fritt kan vara en kvalitet både hos notbundna som hos gehörsmusiker.

Elevens valfrihet betonas som en kvalitet av en kulturskolechef. I samband med kvalitet berättar en annan om nationella och internationella projekt tillsammans med vänskolor. Vederbörande börjar sitt konstaterande med "naturligtvis" vilket ger intryck av att dessa projekt ses som ett tecken på kvalitet.

Denna underrubrik avslutas med resonemang kring ett respondentcitats: "Kvalitet och bredd är inte en motsats!" Exakt vad respondenten syftar på är svårt att säga. Enda gången som bredd nämns i enkäten är i förhållande till spets på frågan om "utbildade lärare med bred kompetens" och "utbildade lärare med spetskompetens". Spets likställs inte med kvalitet i enkäten. Inte heller

ställs bredd i motsats till kvalitet. Ståndpunkten utifrån vilken frågan formulerats är att det finns både gemensamma och säregna kvaliteter i spetskompetens respektive bred kompetens. Avsikten med frågan var att få reda på vilken kompetens som efterfrågas och som kan komma att efterfrågas i framtiden.

6.2.7. Lärarutbildning och kompetensutveckling

Några respondenter verkar bestämda på punkten att det behövs en specifik högskoleutbildning för Kulturskolan, vilket följande citat ger uttryck för: "Att vi får bra lärarutbildningar för Kulturskolans alla ämnesområden och åldrar är den avgörande faktorn för Kulturskolornas framtid.

För tillfället finns ingen högskoleutbildning specifikt för Kulturskola." Den "gamla" I/E-utbildningen³ nämns av en annan respondent som exempel på sådan utbildning.

En kulturskolechef anser att lärare också måste vara aktiva musiker. Huruvida det skulle möjliggöras för eller tvingas på lärarna låter respondenten vara osagt. En av respondenterna ser förändringarna som Kulturskolan genomgår svåra att förena med verksamhetens långa och specialiserade utbildningar utan adekvat kompetensutveckling.

"Nationell styrning torde vara allra viktigast utifrån frågan om framtida utbildning för lärare vid Musik- och Kulturskolor". Det citatet visar på vikten av att lärarutbildning och verksamhetens nationella styrning är förenliga med varandra.

6.2.8. Kulturskolornas framtid

Flera respondenter är överens om att det är svårt att svara på frågor om framtiden. En av dem nämner även att ett regeringsskifte kan påverka mycket.

Citatet "Kulturskolorna har så mycket kompetens som inte får försvinna i ett snåltänk där dumheten tar över, vi behövs mer än någonsin!" tyder på en viss oro inför framtiden samtidigt som den bekräftar Holmbergs (2010) slutsats att kunskaper håller på att utarmas i Kulturskolan. Även följande citat bekräftar marknadsestetikens allt större påverkan på verksamhetens innehåll: "Ska musik- och Kulturskolorna överleva så måste vi anpassa oss efter de behov som finns."

Att valfrihet för eleverna behövs om Kulturskolan skall finnas kvar i framtiden skriver en av kulturskolecheferna vilket visar på att vederbörande ser institutionens framtid som villkorat till elevernas vilja. Synpunkten är viktig även om den knappast kan anses vara representativ med tanke på den kvantitativa analysen gällande frågor om Kulturskolans existens i framtiden.

El Sistema och liknande verksamheter har framtiden för sig enligt en respondent. Samtidigt

³ IE-utbildning står för instrumental- och ensemblelärarutbildning och är en utbildning som fanns vid Musikhögskolorna

medger vederbörande att sådana satsningar kräver ett oerhört engagemang.

6.2.9. Enkätkritik

Några respondenter har kommit med i vissa fall positiv och i andra negativ kritik till själva undersökningen. De som kommer med positiv kritik skriver lyckönskningar och önskar ta del av resultatet. Vissa uttrycker att det ska bli mycket intressant att ta del av denna undersökning. En kulturskolechef föreslår kontakt med Kulturskolerådet för en presentation av resultatet då undersökningen berör frågor som Kulturskolerådet intensivt arbetar med.

Bland de som uttrycker sig negativt är det flera som ifrågasätter vissa begrepp. ”Avkoppling” ifrågasätts av en respondent som undrar vad det är avkoppling ifrån samt om den är aktiv eller passiv. Kritiken känns berättigad. Ett förtydligande att med avkoppling avses från de andra delarna i ungars liv kunde ha gjorts. Eftersom det endast är en respondent som verkar reagera på begreppet kan begreppsförvirring i denna fråga uteslutas varför resultatet inte har påverkats av det.

En annan respondent vänder sig mot bruket av ordet ”måste” i frågan ”Barn och ungdomar måste få möjlighet att tillägna sig klassisk bildning”. Ordet ”bör” borde ha använts istället enligt respondenten.

En kulturskolechef tycker att frågorna väjde över på musiksidan. Vid en kontroll av enkätfrågorna är detta ett faktum på en underfråga i fråga 9 ”barn och ungdomar måste få alternativ till den kommersiella musiken” (se bilaga 1). I övrigt är enkätfrågorna allmängiltiga för hela Kulturskolans verksamhet.

Två respondenter undrar över anonymitet och konfidentialitet. I den tredje påminnelsen samt i tackbrevet som skickas ut till respondenterna förtydligas detta.

”Vissa frågor är formulerade på ett sätt som gör att vissa svar man anger blir lite missvisande. Fråga 14 o 15 är ju bara fråga om ”tro”, liksom 13...” Respondenten ställer sig tveksam till enkätfrågorna om framtidstro. Valet av ha frågor om framtidstro bygger på övertygelsen att kulturskolecheferna bör kunna blicka framåt, långsiktigt planera och sja om sin verksamhet.

Frågorna om styrdokumentet anses otydliga då dessa följer olika styrsteg. Dessa frågor utesluts i föreliggande studie då de kan besvaras mycket olika vilket inte skulle ge tillförlitliga resultat. Även frågan ”Våra elever avspeglar befolkningens sammansättning i kommunen” är svår att tolka enligt samma respondent. Frågan är möjligtvis lite för stor för att besvaras som en enda fråga. Denna fråga analyseras därför inte heller i denna studie.

Två respondenter reagerar negativt på att enkäten inte innehåller svarsalternativet ”Vet ej” inte finns i enkäten. ”Nu svarar man utan att veta” uttrycker en av dem. Avsikten med att inte ha med det alternativet var att få respondenterna att ta ställning, vilket rimligtvis var det som hände.

Kulturskolechefer bör enligt mig kunna ta ställning i attitydfrågor om den egna verksamheten. Detsamma gäller dock ej för faktafrågorna varför det möjligen kan finnas en viss osäkerhet i dessa.

Blandningen av fakta- och åsiktsfrågor är något som en respondent reagerar på. En enkätundersökning med endast attitydfrågor hade möjligen besvarat forskningsfrågorna. Fördelen är att enkäten hade blivit kortare men nackdelen är den hade gett en mindre mängd information om Kulturskolan. Samma respondent skriver även ”lite tokiga frågor som insinuerar vad man borde svara”. Vilka frågor det syftas på är inte uttalat. Givetvis var inte avsikten att vara insinuerande, men obekväma eller kontroversiella påståenden har som redan beskrivits inte undvikits såvida de stöds av tidigare forskning.

En respondent anser att det är ”otydligt i vissa fall vad frågorna representerar, lokalt eller på riksnivå”. Frågor där det står ”musik-/Kulturskolor” syftar på institutionen i allmänhet således på riksnivå. Alla frågor gällande Kulturskolan på lokal nivå ställs i termer som ”er musik-/Kulturskola” eller ”vår musik-/Kulturskola”.

En respondent skriver att den egna Kulturskolorna är privat, vilket enligt informationen från Kulturskolerådet (2015) borde betyda att den har annan huvudman än kommunen men är kommunalt finansierad. Vidare skriver vederbörande att de arbetar ”på många sätt olikt andra Kulturskolor...” vilket gör det lite svårt att svara på alla frågor. Vari denna skillnad består avslöjas inte.

Ytterligare en negativ kritik syftar på att ”frågorna om nationell styrning var omöjliga att besvara på ett relevant sätt eftersom vi inte vet vad den styrningen skulle innebära”. Det kan självfallet vara svårt att svara på frågor om ett ämne utan att ha någon kunskap om det. Återigen aktualiseras frågan om hur kommunikationen mellan Kulturskolerådet och kulturskolecheferna i Sverige (även de som inte sitter i styrelsen) har fungerat.

En kulturskolechef hade önskat att det stod tydligt i enkäten om frågorna gällde Kulturskolans verksamhet i stort eller bara de frivilliga/fritidsdelarna. Vissa har nämligen ett stort arbete integrerat i grundskolan. Meningen har varit att undersöka verksamheten i sin helhet men det har inte varit möjligt att belysa alla aspekter inom ramen för denna uppsats.

7. Slutsatser och vidare forskning

I detta avsnitt dras slutsatser av resultatet i förhållande till forskningsfrågorna och tidigare musikpedagogisk forskning. Även förslag på vidare forskning presenteras. Syftet med studien anses uppnått då Kulturskolan och förändringarna den ställs inför har studerats ur Kulturskolechefernas perspektiv. Avsnittet delas upp i underrubriker som motsvarar forskningsfrågorna:

- ✚ Hur mycket påverkas verksamhetens innehåll av marknadsestetikens inflytande?
- ✚ Hur positionerar Kulturskolecheferna sig i spänningsfälten som uppstår mellan kulturarv och marknadsestetik?
- ✚ Hur är Kulturskolechefernas syn på institutionens påstådda grundläggande funktioner?
- ✚ Är Kulturskolecheferna positiva eller negativa inför framtiden mot bakgrunden av samhällsförändringarna?
- ✚ I vilken omfattning stödjer Kulturskolecheferna ett eventuellt införande av en nationell strategi?

7.1. Marknadsestetikens inflytande

Föreliggande studie styrker att lärarnas kunskaper tas tillvara i Kulturskolan utifrån ett chefsperspektiv. Resultatet stödjer inte Holmbergs (2010) påstående att lärarnas kunskaper inte tas tillvara som en följd av marknadsestetikens starka påverkan, men Holmbergs kvalitativa studie har ett lärarperspektiv. Hennes resultat har således kraften av lärarnas perspektiv på de egna kunskaperna men är inte generaliserbar varför en kvantitativ studie med generaliserbara resultat utifrån ett lärarperspektiv behövs för att belysa frågan från samma synvinkel som Holmbergs studie.

Frågan om marknadsestetikens inflytande på verksamhetens innehåll har besvarats på olika sätt. Att marknadsestetiken skulle tömma Kulturskolan på kunskaper stöds inte av den stora majoriteten av Kulturskolecheferna, vilket är motsatsen till Holmbergs (2010) slutsats. Denna motsägelse är av stor vikt och bör undersökas vidare. En kvantitativ undersökning där lärarnas perspektiv på den frågan är i fokus skulle kunna belysa även den aspekten. Samtidigt visar resultatet att kulturskolechefernas svar inte är övervägande positiva till att den egna Kulturskolan kommer att stå sig bra oavsett marknad vilket stödjer Holmberg (2010) och Lilliedahl (2010) om marknadens omfattande påverkan på Kulturskolorna. Att Kulturskolan behöver anpassas efter marknaden nämns av vissa respondenter kan uppfattas som deras lösning för att Kulturskolorna ska stå sig bra tack vare och inte trots marknaden. Som en social praktik i samhället (Säljö, 2000) har institutionen funktionen att genom sina aktiviteter få färdigheter och artefakter att leva kvar över generationer,

utvecklas och spridas, samtidigt som vissa kunskaper tystnar enligt Liedman (2001) i Säljö (2010). Institutionen påverkar den sociala kontexten den befinner sig i samtidigt som den påverkas av den. Undersökningens resultat gör tydligt att den ömsesidiga påverkan är vad som kan tänkas säkra Kulturskolornas framtid. Min konklusion är att ytterligare utöka Holmbergs (2010) slutsats om tre undervisningsstrategier, vilken redan kan ses som en utvidgning av Brändström & Wiklunds (1995) två möjliga framtida scenarion med antingen tradition eller vardagskultur, med en fjärde. Resultatet i denna undersökning visar nämligen att denna fjärde undervisningsstrategi redan är en framkomlig väg. Den utvidgade modellen ser ut på följande sätt:

- ✚ Traditionen försvaras.
- ✚ Populärkulturen försvaras.
- ✚ Kampen framstår mer som ett pedagogiskt dilemma för lärarna som inte känner sig riktigt nöjda vilken väg de än väljer.
- ✚ Traditionen och populärkulturen lever sida vid sida i Kulturskolan utan att behöva innebära ett dilemma för lärarna. Institutionen och marknadsestetiken påverkar varandra.

7.2. Kulturarv och marknadsestetik

Kulturarvsargumentet försvaras av den övervägande majoriteten vilket bekräftar studier av forskare som Brändström och Wiklund (1995), Georgii-Hemming (2005), Grafström (2007), Lilliedahl (2007), Tivenius (2008) samt Holmberg (2010) där det talas om hur Kulturskolan försvarar och värnar om kulturarvet.

Samtidigt upplevs kulturarvsargumentet som provocerande av vissa respondenter, vilket understryker att trots att en majoritet ställer sig bakom det är det argumentet inte helt oproblematiskt för alla individer. Dessutom ifrågasätts själva begreppet kulturarv av några, vilket bekräftar forskare som Brändström och Wiklund (1995), Sæther (2003) samt Tivenius (2008) som beskriver hur begreppet kan representera olika saker för olika individer.

Utifrån utfallet i resultatet är slutsatsen, som knyter till Ericsson och Lindgrens (2010) hållning beträffande grundskolan, att kulturarvsdiskursen fortfarande är aktuell i Kulturskolan även om vissa tar avstånd ifrån den. Det utrymme för och behov av en kvalitativ undersökning som kan bringa större djup i ämnet.

När det gäller den kommersiella kulturen är respondenterna inte lika samstämmiga. Trots att det är så påfallande att majoriteten försvarar kulturarvet är det inte många som ställer sig bakom påståendet att barn och ungdomar måste få ett alternativ till den kommersiella musiken. Min slutsats är att dikotomin kulturarv mot marknadsestetik inte nödvändigtvis behöver vara en äkta dikotomi. Kulturarv och marknadsestetik verkar kunna samexistera i institutionen utan att det ena behöver

utesluta det andra. Det är möjligt att de snarare överlappar och kompletterar varandra. Detta bekräftas även av att Kulturskolecheferna ser elevernas vardagskultur som likvärdig kultur som eleverna inte känner till. Säljö (2010) förklaring av utbildningens paradox i att vara relevant för människors erfarenheter men samtidigt utveckla nya insikter och kunskaper gör sig gällande i Kulturskolan.

Tivenius (2008) typologi av musiklärare innehåller en kategori som verkar passa kulturskolecheferna, nämligen ”förnyaren” som är rotad i traditionell verksamhet men med en påtaglig om än försiktig och tillbakablickande vilja till förändring.

7.3. Kulturskolans grundläggande funktioner

Kulturskolans potentiella samhällsfunktioner att bidra till elevernas sociala och personliga utveckling, att hjälpa barn och ungdomar att finna olika sätt att uttrycka sig på samt att hjälpa barn och ungdomar att få en meningsfull fritid verkar vara självklarheter för kulturskolecheferna i Sverige. Resultatet är i linje med vad som lyfts fram av organisationen Kulturskolerådet (2015).

Uppdraget att utbilda skickliga utövare av konstnärliga ämnen är en fråga som bör undersökas vidare. Är det Kulturskolan eller någon annan institution som bör få det uppdraget? Historiskt sett var det musikskolans uppdrag att ge kunskaper i musik och utveckla elevens färdigheter så att eleven själv kunde utveckla ett personligt lustfyllt utövande oavsett om målet var att bli professionell eller amatör (Kulturskolerådet, 2015). Idag verkar uppdraget inte vara lika väldefinierat.

7.4. Framtidsvision

Beträffande Kulturskolans framtid råder det ingen tvekan om att Kulturskolorna kommer att finnas kvar om femton år enligt kulturskolecheferna.

Kulturskolecheferna är inte samstämmiga när det gäller framtidstron i förhållande till marknaden men det råder samstämmighet i att marknadsestetiken inte kommer att tömma institutionen på kunskaper, vilket som beskrivits går emot Holmberg (2010) som menar att kunskaper utarmas.

Elevinflytande, valfrihet och demokrati framhålls i resultatet som viktiga och nödvändiga hörnstenar för Kulturskolans framtid. Detta stödjer observationen att institutionen förändrats från att inte ha tagit elevernas uttrycksbehov till vara (Rostvall & West, 2001) till att ge eleverna inflytande och valfrihet (Lilliedahl, 2007; Holmberg, 2010)

Om Kulturskolan kommer att vara helt förändrad och tillgänglig för alla barn och ungdomar i Sverige om femton år är frågor som delar kulturskolecheferna. En gemensam framtidsvision beträffande förändringsarbete och tillgänglighet kan inte uppfattas i resultatet. Flera respondenter

påpekar dessutom att det är svårt att svara på frågor om framtiden och en nämner även att ett regeringsskifte kan påverka mycket. Just framtidsvision anser jag som forskare vara en viktig grundpelare i en kulturskolechefs arbete. Vygotskij hävdar (1995) att människans kreativa aktivitet gör att hon skapar sin framtid och förändrar sin nutid. Ett utvecklingsarbete där framtidsvisioner kan utrönas torde vara en nödvändighet för institutionen på lokal, regional och nationell nivå. Denna undersökning berör endast en liten del av den stora frågan och här finns det behov av mer forskning.

Checksystem och elevpeng i nutiden och framtiden är ett område som inte berörs i enkätfrågorna men som tas upp av två respondenter vilka menar att det påtagligt förändrar förutsättningarna för verksamheten. Ett objekt för framtida forskning kan vara att undersöka huruvida checksystem kan ses som en möjlig framtidsväg för institutionen.

Studien visar att nedskärningar är ett orosmoment inför framtiden och att den ekonomiska satsningen på ny verksamhet inte är tillräcklig. Kulturskolan är i ständig förändring (Holmberg, 2010) samtidigt som det inte finns ekonomisk täckning för ny verksamhet. Paradoxen är givetvis problematisk och om endast befintlig verksamhet får ekonomiska möjligheter ges inte ny verksamhet utrymme att utvecklas.

Kulturskolecheferna påpekar att det saknas specifik högskoleutbildning för lärare i Kulturskolan, vilket bekräftar Fast Ehrlén (2014) och Kulturskolerådet (2015). Jag konkluderar att behovet av specifik lärarutbildning för arbete i Kulturskolan bör utredas.

7.5. Nationell strategi

”Frågan om nationell styrning är het och viktig” är ett citat i undersökningen och det är även min slutsats utifrån resultatet. Temat ”nationell strategi” är bland de mest omskrivna i svaren på den öppna frågan. Motiveringarna för och emot en nationell strategi är många men majoriteten stödjer ett eventuellt införande. Min slutsats är att en nationell strategi kan vara positiv för Kulturskolans positionering i samhället, vilket stödjer Holmberg (2010), Fast Ehrlén och Kulturskolerådet (2015). Utifrån ett chefsperspektiv menar jag att en inte alltför detaljstyrd nationell strategi troligtvis kan uppnå Kulturskolerådets (2015) och kulturskolechefernas mål med att säkra kvaliteten, höja statusen, motverka nedskärningarna, öka tillgängligheten och förbättra lärarutbildningen. Det är dock viktigt att detta görs utan att försämra lärarnas arbetssituation. Det finns anledning att undersöka våra grannländer i Norden i sammanhanget då alla enligt Fast Ehrlén (2014) har nationell politik för Kulturskolan. Exakt vad en nationell strategi ska innehålla behöver undersökas vidare. Undersökningen bör genomföras snarast under strategins förberedelseprocess och implementering. Den kan göras på olika sätt med exempelvis kulturskolechefernas eller lärarnas perspektiv.

Grannländernas nationella strategier med dithörande forskning kan med fördel ingå i en sådan undersökning.

Trots att Kulturskolerådets (2015) text om en nationell strategi varit ute på ”remissrunda” hos alla medlemmar innan den fastslagits av styrelsen skriver vissa Kulturskolechefer att de inte vet något konkret om en eventuell nationell styrning. Detta leder till en annan viktig slutsats: att en eventuell nationell styrning bör förankras väl i verksamheten genom att skapas i samråd med praktiker och forskare inom fältet. Endast då kan Sveriges Kulturskolor få en relevant strategi som understödjer verksamheten med stöd av densamma.

8. Referenser

- Bjørndal, Cato R. P. (2002). *Det värderande ögat. Observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Stockholm: Liber
- Brannon, S. (2013). *Examining the Fieldwork Experience from the Site Supervisor Perspective*. Texas Woman's University
- Brändström, S. & Wiklund, C. (1995). *Två musikpedagogiska fält. En studie om kommunal musikskola och musiklärarutbildning*. Umeå Universitet
- Bryman, A. (2012). *Social research methods*. 4Th edition. Oxford University press
- Djurfeldt, G., Larsson, R. & Stjärnhagen, O. (2010). *Statistisk verktygslåda – samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Studentlitteratur AB, Lund.
- Ericsson, C. & Lindgren, M. (2010). *Musikklassrummet i blickfånget: Vardagskultur, identitet, styrning och kunskapsbildning*. Halmstad: Sektionen för lärarutbildning, Högskolan i Halmstad.
- Fast Ehrlén, K. (2014). *Skolan som inte finns – men som alla älskar*. Ort. Förlag
- Folkestad, G. (1997). *Det musikpedagogiska forskningsfältet*. Opublicerat manus, Malmö: Musikhögskolan i Malmö
- Georgii-Hemming, Eva. (2005). *Berättelsen under deras fötter: Fem musiklärares livshistorier*, Diss. Örebro: Örebro studies in music education I, Örebro universitet, universitetsbiblioteket.
- Grafström, M. (2007). *Kulturskolan – en skola för alla? En studie om Kulturskolans tillgänglighet med fokus på avgiftsfrihet*. Malmö: Lund University/ Malmö Academy of Music
- Holmberg, K. (2010). *Musik- och Kulturskolan i senmoderniteten: reservat eller marknad?* Malmö Academy of Music
- Hultberg, C. (2000). *The Printed Score as a Mediator of Musical Meaning Approaches to Music Notation in Western Tonal Music*. Malmö: Malmö Academy of Music
- Kulturskolerådet. <http://www.kulturskoleradet.se/> (dåvarande adress: <http://www.smok.se/>).
Dat.2015-01-10
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, S. (2005). Om kvalitet i kvalitativa studier. *Nordisk Pedagogik*, (25), 1, 16-35.
- Li, Q. (2008). Cyberbullying in schools: An examination of preservice teachers' perception. *Canadian Journal of Learning and Technology*. V34(2)

- Lilliedahl, J. (2006). *Pianolärares musikpedagogiska grundsyner inom kommunal musik- och Kulturskola*. C-uppsatser vid Musikhögskolan, Örebro universitet
- Lilliedahl, J. (2007). *Föräldrars förväntningar på kommunal musik- och Kulturskola*. D-uppsatser vid Musikhögskolan, Örebro universitet
- Markensten, K. (2005). *Varför slutade du i Kulturskolans musikundervisning? Iakttagelser och reflektioner från en intervjuundersökning*. Forskningsenheten vid idrotts- och kulturförvaltningarna i Stockholm
- Persson, Torgil (2001). *Den kommunala musikskolans framväxt och turbulenta 90-tal. En studie av musikskolorna i Mörbylånga, Tranås, Kiruna och Borås*. Göteborg: Skrifter från Institutionen för musikvetenskap, Göteborgs universitet nr 68 (diss)
- Phillips, K. H. (2008). *Exploring Research in Music Education and Music Therapy*. Oxford University Press
- Rostvall, A-L. & West, T. (2001). *Interaktion och kunskapsutveckling. En studie av frivillig musikundervisning*. KMH Förlaget, Stockholm
- Sæther, E. (2003). *The Oral University. Attitudes to music teaching and learning in the Gambia*. Malmö: Malmö Academy of Music
- Seale, C. (2004). *Social Research Methods: a reader*. Ort: Routledge student readers
- Sveriges Riksdag (januari, 2015). http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/sfs_sfs-2013-801/
- Säljö, R. (2010). *Lärande och kulturella redskap: om lärprocesser och det kollektiva minnet*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.
- Tivenius, O. (2008). *Musiklärartyper: en typologisk studie av musklärare vid kommunal musikskola*. Örebro: Örebro Universitet.
- Vygotskij, S. Lev. (1995) *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg, Bokförlaget Daidalos AB.
- Widerberg, K. (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

9. Bilagor

I detta kapitel har jag inkluderat själva enkäten som skickades ut till respondenterna och även mejlen som skickades.

Enkäten hade ett utseende två alternativa utseende, ett för datorer och ett för mobil enhet, beroende på var respondenterna valde att svara på enkäten. Bilaga 1 är en kopia av enkäten för datorer i den designen som respondenterna fick se den, dock utan den svagt blåa bakgrunden som tyvärr inte gick att få med i överföringen av enkäten till bildformat.

Bilaga 1: Enkäten

**LUNDS
UNIVERSITET**

MUSIKHÖGSKOLAN I MALMÖ
KONSTNÄRLIGA FAKULTETEN VID LUNDS UNIVERSITET

Enkät om Sveriges musik-/kulturskolor

Observera att vissa frågor avser er musik-/kulturskola medan andra avser musik-/kulturskolorna i Sverige.

Observera att vissa frågor avser nutiden medan andra avser framtiden.

Tänk på att **inte** klicka på enter-knappen på er dator om ni fortfarande har frågor att besvara. Klickar ni på enter skickas nämligen svaren in oavsett om ni var klara med enkäten!

1. Vilka ämne/instrument erbjuder ni på er musik-/kulturskola?

- Bild/konst
- Dans
- Film/Animation/Media
- Skrivarverkstad
- Teater/Drama
- Brassinstrument
- Gitarr/Elgitarr
- Elbas
- Musikdator/Komposition
- Suzukimetodik
- Rytmik
- Slagverksinstrument
- Stråkinstrument
- Sång/kör
- Piano/Keyboard
- Tråblåsinstrument
- Accordeon/Dragspel
- El Sistema
- Cirkus
- Musikal
- Om annat, specificera

2. Vad anser ni om er budget?

	Instämmer inte	Instämmer delvis	Instämmer i hög grad	Instämmer helt
Vi får tillräckligt med anslag för finansiering av ny verksamhet.	☐	☐	☐	☐
Vi får tillräckligt med anslag för finansiering av befintlig verksamhet.	☐	☐	☐	☐
Budgetansvar ligger hos någon annan	☐	☐	☐	☐

3. Hur viktiga är följande undervisningsformer i er musik-/kulturskola?

	Inte viktig	Måttligt viktig	Ganska viktig	Mycket viktig
Gruppundervisning	☐	☐	☐	☐
Individuell undervisning	☐	☐	☐	☐

4. Hur viktiga kommer följande undervisningsformer att vara i er musik-/kulturskola i framtiden?

	Inte viktig	Måttligt viktig	Ganska viktig	Mycket viktig
Gruppundervisning	☐	☐	☐	☐
Individuell undervisning	☐	☐	☐	☐

5. Hur viktiga är följande medarbetare i er musik-/kulturskola?

	Inte viktiga	Måttligt viktiga	Ganska viktiga	Mycket viktiga
Utbildade lärare med spetskompetens	☐	☐	☐	☐
Utbildade lärare med bred kompetens	☐	☐	☐	☐
Utbildade musiker/konstnärer/skådespelare/forfattare/cirkusartister	☐	☐	☐	☐

6. Hur viktiga kommer följande medarbetare att vara för er musik-/kulturskola i framtiden?

	Inte viktiga	Måttligt viktiga	Ganska viktiga	Mycket viktiga
Utbildade lärare med spetskompetens	☐	☐	☐	☐
Utbildade lärare med bred kompetens	☐	☐	☐	☐
Utbildade musiker/konstnärer/skådespelare/författare/cirkusartister	☐	☐	☐	☐

7. Vår musik-/kulturskolas styrdokument/målbeskrivning/verksamhetsuppdrag

	Ja	Nej
har tagits fram tillsammans med personalen	☐	☐
har tagits fram av politiker	☐	☐
har tagits fram av en extern konsult	☐	☐
har gått igenom på arbetsplatsträff	☐	☐
har tagits fram av verksamhetschef/cheferna	☐	☐
har gått igenom enskilt med varje lärare	☐	☐

8. Undervisningen i kulturämnen har som grundläggande funktion att:

	Instämmer inte	Instämmer delvis	Instämmer i hög grad	Instämmer helt
bidra till elevernas sociala och personliga utveckling	☐	☐	☐	☐
ge eleverna avkoppling	☐	☐	☐	☐
presentera kultur som är okänd för eleverna	☐	☐	☐	☐
ge barn och ungdomar kulturell allmänbildning	☐	☐	☐	☐
öka möjligheterna till skapande och kreativitet	☐	☐	☐	☐
ge eleverna fördjupad kunskap om den kultur som finns i deras vardag	☐	☐	☐	☐
utbilda skickliga kulturutövare	☐	☐	☐	☐
visa på kulturens historiska betydelse	☐	☐	☐	☐

9. Hur ställer ni er till följande argument för musik-/kulturskolors existens i Sverige?

	Instämmer inte	Instämmer delvis	Instämmer i hög grad	Instämmer helt
Kulturarvet måste hållas levande	☐	☐	☐	☐
Barn och ungdomar måste få möjlighet att tillägna sig klassisk bildning	☐	☐	☐	☐
Barn och ungdomar måste få ett alternativ till den kommersiella musiken	☐	☐	☐	☐
Barn och ungdomar behöver hjälp att finna olika sätt att uttrycka sig på	☐	☐	☐	☐
Musik-/kulturskolorna hjälper barn och ungdomar att få en meningsfull fritid.	☐	☐	☐	☐

10. Hur ser ni på ert arbete som verksamhetschef?

	Instämmer inte	Instämmer delvis	Instämmer i hög grad	Instämmer helt
Lärarna får själva bestämma över undervisningens innehåll.	☐	☐	☐	☐
Lärarnas kunskaper tas tillvara i vår musik-/kulturskola.	☐	☐	☐	☐
På vår musik-/kulturskola använder vi oss av den senaste medietekniken.	☐	☐	☐	☐
Elevernas önskemål om innehåll får hög prioritering i undervisningen.	☐	☐	☐	☐
Lärarna behöver fortbilda sig för att anskaffa kunskaper som är nödvändiga för dagens musik-/kulturskolor.	☐	☐	☐	☐
Frågor som rör demokrati diskuteras på arbetsplatsmötena.	☐	☐	☐	☐
Vi har ett fungerande samarbete med grundskolan.	☐	☐	☐	☐
Forändringarna i samhället öppnar för nya möjligheter.	☐	☐	☐	☐
Lärarna utgår från våra styrdokument (verksamhetsuppdrag, målbeskrivning eller liknande) i sitt arbete.	☐	☐	☐	☐

11. Hur ser ni på er musik-/kulturskolas tillgänglighet?

	Instämmer inte	Instämmer delvis	Instämmer i hög grad	Instämmer helt
Alla har kort geografiskt avstånd till musik-/kulturskolans verksamhet i någon form	☐	☐	☐	☐
På vår musik-/kulturskola har vi högt deltagande från alla stadsdelar/grundskolor	☐	☐	☐	☐
Verksamhetsinnehållet tilltalar endast vissa barn och ungdomar	☐	☐	☐	☐
Vi har kotid på längre än ett år till vissa ämnen/instrument	☐	☐	☐	☐
Alla kommunens barn i en viss årskurs deltar i någon av musik-/kulturskolans verksamhet	☐	☐	☐	☐
Vi har viss verksamhet för barn och ungdomar med särskilda behov.	☐	☐	☐	☐
Barn och ungdomar med särskilda behov får delta på ordinarie verksamhet	☐	☐	☐	☐
Könen är jämnt representerade bland våra elever	☐	☐	☐	☐
Våra elever avspeglar befolkningens sammansättning i kommunen	☐	☐	☐	☐

12. Är er musik-/kulturskola avgiftsfri?

Ja

Nej

Endast vissa ämnen/kurser/verksamheter

13. Vad tror ni att avgiftsfrihet innebär/skulle innebära?

	Instämmer inte	Instämmer delvis	Instämmer i hög grad	Instämmer helt
Ökad tillgänglighet för familjer med låg socioekonomisk status	☐	☐	☐	☐
Ökad pedagogisk frihet	☐	☐	☐	☐
Ökad efterfråga	☐	☐	☐	☐
Langre koer	☐	☐	☐	☐

14. Hur ser ni på en framtid där musik-/kulturskolor har en nationell styrning?

	Instämmer inte	Instämmer delvis	Instämmer i hög grad	Instämmer helt
En nödvändighet för musik-/kulturskolor	☐	☐	☐	☐
Det skulle höja musik-/kulturskolornas status	☐	☐	☐	☐
Det skulle hindra lärarnas konstnärliga och pedagogiska frihet	☐	☐	☐	☐
Det skulle bidra till ökad kvalitet	☐	☐	☐	☐
Det skulle legitimera musik-/kulturskolornas mission att bevara kulturarvet	☐	☐	☐	☐
Det skulle bidra till musik-/kulturskolornas utvecklingsarbete	☐	☐	☐	☐
Det skulle leda till större marknadsanpassning	☐	☐	☐	☐
Det skulle bidra till sämre kvalitet	☐	☐	☐	☐
Det skulle öka tillgängligheten	☐	☐	☐	☐

15. Vad tror ni om framtiden?

	Instämmer inte	Instämmer delvis	Instämmer i hög grad	Instämmer helt
Nedskärningar på kultur gör mig orolig för framtiden	☐	☐	☐	☐
Vår musik-/kulturskola är i kris	☐	☐	☐	☐
Vår musik-/kulturskola kommer att expandera	☐	☐	☐	☐
De kulturformer som vår musik-/kulturskola värderar är i kris	☐	☐	☐	☐
Vår musik-/kulturskola kommer alltid att stå sig bra oavsett marknad	☐	☐	☐	☐
Vår musik-/kulturskola kommer att vara helt förändrad om femton år	☐	☐	☐	☐
Det är ytterst tveksamt om det överhuvudtaget finns några musik-/kulturskolor i Sverige om femton år	☐	☐	☐	☐
Marknadsestebiken kommer att tomta musik-/kulturskolorna på kunskaper	☐	☐	☐	☐

Instämmer inte Instämmer delvis Instämmer i hög grad Instämmer helt

Alla barn och ungdomar i Sverige
kommer att ha tillgång till en
musik-/kulturskola om femton år

16. Har ni genomfört någon utvärdering/undersökning bland elever och/eller föräldrar under de senaste fem åren?

- Ja
 Nej

17. Om ni svarade ja på föregående fråga, vad visade resultatet av den undersökningen?

- Låg nöjdhet bland elever/föräldrar
 Måttligt nöjdhet bland elever/föräldrar
 Ganska hög nöjdhet bland elever/föräldrar
 Hög nöjdhet bland elever/föräldrar
 Örn annat, specificera

18. Namn på den musik-/kulturskola där ni arbetar

19. För- och efternamn

20. Födelseår

21. Kön

- Kvinna
 Man

22. Har ni arbetat som lärare vid musik-/kulturskola?

- Nej
 Ja, innan jag blev verksamhetschef
 Jag arbetar fortfarande som lärare i musik-/ kulturskola

23. Vill ni tillägga något?

Bilaga 2: första utskick

Hej!

Mitt namn är Adriana Di Lorenzo Tillborg och jag skriver just nu en masteruppsats i musikpedagogik vid Malmö Musikhögskolan vid sidan om mitt arbete som violinlärare vid Kulturskolan Lund.

Ämnet för min uppsats är svensk musik-/Kulturskola som institution och jag vänder mig till er med någon chefsbefattning eftersom jag anser att ert perspektiv är viktigt.

Om ni inte tillhör målgruppen för den här enkäten är jag tacksam om ni svarar på detta e-postmeddelande med rubriken ”ej målgrupp”.

Om ni har chefsbefattningar vid fler än en musik-/Kulturskola har ni fått enkäten till de olika e-postadresserna och jag är tacksam om ni kan svara flera gånger, en gång för varje arbetsplats.

Deltagandet i undersökningen är frivilligt och inte anonymt. Er medverkan är av stor betydelse för resultatet och det är viktigt att just er musik-/Kulturskola blir representerad i studien.

Det tar ca 10 minuter att svara på enkäten och jag behöver få in era svar senast den 24 oktober.

{ Enkätens adress med inloggning }

Tack på förhand.

Med vänlig hälsning,

Adriana Di Lorenzo Tillborg

Masterstudent i musikpedagogik

Malmö Musikhögskola, Lunds Universitet

adriana.di_lorenzo_tillborg.618@student.lu.se

adriana.dilorenzotillborg@gmail.com

Bilaga 3: första påminnelse

Hej!

För några dagar sedan blev ni tillfrågad att svara på en enkät om musik-/Kulturskolor. Den här påminnelsen skickas ut automatiskt till er som ännu inte besvarat enkäten i sin helhet. Det är av allra största betydelse för undersökningen att även ni svarar.

Om ni inte tillhör målgruppen för den här enkäten är jag tacksam om ni svarar på detta e-postmeddelande med rubriken ”ej målgrupp”.

Det tar ca 10 minuter att svara på enkäten och jag behöver få in ert svar senast den 24 oktober.

{ Enkätens adress med inloggning }

Jag är mycket tacksam för er medverkan.

Med vänlig hälsning,

Adriana Di Lorenzo Tillborg
Masterstudent i musikpedagogik
Malmö Musikhögskola, Lunds Universitet

adriana.di_lorenzo_tillborg.618@student.lu.se

adriana.dilorenzotillborg@gmail.com

Bilaga 4: andra påminnelse

Hej!

Den här andra påminnelsen skickas ut automatiskt till er som ännu inte besvarat enkäten om musik-/Kulturskolor i sin helhet.

Jag har ännu inte fått svar från minst 50 % av skolorna, vilket gör att resultaten inte kan generaliseras. Därför hoppas jag att ni kan ta några minuter av er tid till att delta och på sått bidra till ökade kunskaper om musik-/Kulturskolor.

Om ni inte tillhör målgruppen för den här enkäten är jag tacksam om ni svarar på detta e-postmeddelande med rubriken ”ej målgrupp”.

Deltagandet i undersökningen är frivilligt och inte anonymt. Er medverkan är av stor betydelse för resultatet och det är viktigt att just er musik-/Kulturskola blir representerad i studien.

Det tar ca 10 minuter att svara på enkäten och jag behöver få in era svar senast den 24:e oktober.

{ Enkätens adress med inloggning }

Tack på förhand.

Med vänlig hälsning,

Adriana Di Lorenzo Tillborg

Masterstudent i musikpedagogik

Malmö Musikhögskola, Lunds Universitet

adriana.di_lorenzo_tillborg.618@student.lu.se

adriana.dilorenzotillborg@gmail.com

Bilaga 5: tredje påminnelse

Hej!

Den här sista påminnelsen skickas ut automatiskt till er som ännu inte besvarat enkäten om musik-/Kulturskolor i sin helhet.

Imorgon stängs enkäten så ni kan fortfarande vara med och påverka en studie om er arbetsplats.

Om ni inte tillhör målgruppen för den här enkäten är jag tacksam om ni svarar på detta e-postmeddelande med rubriken "ej målgrupp".

Deltagandet i undersökningen är frivilligt och inte anonymt. För att förtydliga detta: jag kan se vem som har svarat vad men svaren kommer att redovisas i sammanställningar av olika slag och ej kopplade till enskilda personer eller skolor.

Er medverkan är av stor betydelse för resultatet och det är viktigt att just er musik-/Kulturskola blir representerad i studien.

Det tar ca 10 minuter att svara på enkäten och jag behöver få in era svar senast den 24:e oktober.

{ Enkätens adress med inloggning }

Tack på förhand.

Med vänlig hälsning,

Adriana Di Lorenzo Tillborg

Masterstudent i musikpedagogik

Malmö Musikhögskola, Lunds Universitet

adriana.di_lorenzo_tillborg.618@student.lu.se

adriana.dilorenzotillborg@gmail.com

{ Enkätens adress med inloggning }

Bilaga 6: meddelande till respondenter som svarat men ej hela

Hej!

Tack för att ni har tagit er tid att besvara enkäten. Enkäten är dock inte besvarad i sin helhet. I vissa fall saknas troligtvis endast en knapptryckning på "skicka nu" och i andra saknas svar på en eller ett par frågor.

Idag kl.23:59 stängs enkäten så det finns fortfarande tid att besvara de sista frågorna och klicka på "skicka nu". Då kan nämligen programmet inkludera era svar och visa rätt svarsfrekvens.

Jag vill gärna förtydliga vad det innebär att deltagandet inte är anonymt: jag (men endast jag) kan se vem som har svarat vad. Alla svar inklusive kön, födelseår och kommun kommer endast att redovisas i sammanställd form och ej kopplade till enskilda personer eller kommuner. Allt hanteras konfidentiellt därför hoppas jag att ni även svarar på dessa mer personliga frågor.

{ Enkätens adress med inloggning }

Tack på förhand.

Med vänlig hälsning,

Adriana Di Lorenzo Tillborg

Masterstudent i musikpedagogik

Malmö Musikhögskola, Lunds Universitet

adriana.di_lorenzo_tillborg.618@student.lu.se

adriana.dilorenzotillborg@gmail.com

Bilaga 7: tackmeddelande till de som svarat

Hej!

Stort tack för att ni besvarat enkäten!

Eftersom några av er undrat över anonymiteten vill jag förtydliga det: jag (men endast jag) kan se vem som har svarat vad. Svaren kommer att redovisas i sammanställd form och ej kopplade till enskilda personer eller skolor.

Skulle ni komma på något mer ni vill framföra eller om ni har frågor får ni gärna kontakta mig.

Bästa hälsningar,

Adriana Di Lorenzo Tillborg

Masterstudent i musikpedagogik

Malmö Musikhögskola, Lunds Universitet

adriana.di_lorenzo_tillborg.618@student.lu.se

adriana.dilorenzotillborg@gmail.com